

Brussel, 30.4.2014
SWD(2013) 800 final/2

CORRIGENDUM

Annule et remplace le document SWD(2013) 800 final du 13.11.2013

Concerne toutes les versions linguistiques (correction du paragraphe 2 de la partie Chypre et du dernier paragraphe de la partie UK)

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

**STAND VAN UITVOERING VAN DE LANDSPECIFIEKE AANBEVELINGEN IN
DE LIDSTATEN**

bij

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

Jaarlijkse groeianalyse 2014

{COM(2013) 800 final}

Inleiding

Dit werkdocument van de diensten van de Commissie geeft een tussentijds overzicht van de stand van uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen in de afzonderlijke lidstaten en in de eurozone als geheel. Het overzicht betreft de in de afgelopen drie jaar gemaakte vorderingen, geïllustreerd met wezenlijke, sinds de start van de procedure van het Europees semester doorgevoerde hervormingen, en wijst op leemten in de uitvoering ten opzichte van de jongste aanbevelingen van 2013. Omdat de meeste grote uitdagingen niet binnen het bestek van één jaar op te lossen zijn, wordt in het overzicht rekening gehouden met de continuïteit van de inspanningen. Het gaat om een voorlopige, technische analyse. De Commissie zal haar eindbeoordeling geven, gebaseerd op de nationale programma's en op de diepgaande evaluaties in het kader van de procedure voor macro-economische onevenwichtigheden, ter gelegenheid van de exercitie 2014 van de landspecifieke aanbevelingen.

Er wordt ook informatie verstrekt over de landen die een economisch aanpassingsprogramma uitvoeren (EL, IE, PT, CY, RO), ook al zijn er voor deze landen geen specifieke aanbevelingen behalve die in het kader van hun programma. Sommige monitoring- en rapportageverplichtingen uit hoofde van het stabiliteits- en groeipact zijn niet van toepassing en de meeste verplichtingen in het kader van het Europees semester zijn geschorst voor de programmalanden van de eurozone sinds de inwerkingtreding van het "twopack". Ook Kroatië is in het overzicht opgenomen, alhoewel er formeel nog geen landspecifieke aanbevelingen aan het land zijn gericht.

België

Overheidsfinanciën: De begrotingspositie van België blijft ondanks de geleverde consolidatie-inspanningen een uitdaging vormen vanwege het hoge niveau van de schuld. Niettegenstaande het tekort sinds 2010 geleidelijk is verminderd, bleef het boven de drempel van 3 % van het bbp van de Verdragen. België heeft zich ertoe gecommitteerd aanvullende maatregelen te nemen in 2013. De eind 2011 in gang gezette pensioenhervorming gaat gepaard met strengere leeftijds- en loopbaanduurvoorwaarden voor brugpensioen en vervroegd pensioen en versterkt de financiële stimulansen om langer te werken, in combinatie met maatregelen die het actief ouder worden ondersteunen. Vanwege de omvang van de uitdaging, lijken aanvullende maatregelen en hervormingen noodzakelijk om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn te waarborgen. Het is onduidelijk hoe de nieuwe bevoegdheden van de gemeenschappen voor de langdurige zorg tot een betere kosteneffectiviteit zullen leiden.

Financiële sector: België heeft maatregelen genomen om de banksector te stabiliseren door de zwakste banken te herkapitaliseren en het toezichtkader voor de financiële sector te hervormen. De financiële situatie van sommige banken, die weliswaar beter wordt, dient verder in de gaten te worden gehouden, in het bijzonder gelet op de grote latente verplichtingen van de overheid.

Groei en concurrentievermogen: België heeft de inflatiedruk in bedwang gehouden door de mededingingsautoriteit te versterken en regelgevende maatregelen te nemen ten aanzien van de energie- en telecommunicatiemarkten. Dit heeft ertoe geleid dat de energietarieven en de prijzen van telecommunicatiediensten zijn gedaald en dat het algemene inflatiepeil lager lag dan in de buurlanden. Bijkomende structurele maatregelen blijven noodzakelijk, in het bijzonder in de sectoren van de detailhandel en de professionele diensten. België heeft een aantal maatregelen genomen om de gecumuleerde loonkloof te verkleinen. Zo is een bevrozing van de lonen in reële termen wettelijk vastgelegd voor 2013 en 2014, en is besloten tot grotere lineaire en doelgerichte verlagingen van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid. Een hervorming van het loonvormingsmechanisme die moet verhinderen dat lonen en productiviteit in de toekomst worden ontkoppeld, zit in een impasse. Niettegenstaande de sterkte van het onderzoeks- en innovatiesysteem gedeeltelijk een tegenwicht vormde tegen de verslechtering van de kostencompetitiviteit, zou België gebaat zijn bij een verbreding van zijn innovatiebasis, een betere beschikbaarheid van geschoold personeel en een stimulering van het ondernemerschap. Aangezien de prognoses inzake emissies van broeikasgassen nog steeds ruim boven de doelstelling liggen, dient België met name in de transportsector en in de bouw een meer ambitieus beleid te voeren, en een effectief, intern kader te scheppen voor de spreiding van de inspanningen over de verschillende bevoegde entiteiten.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Alhoewel geen wezenlijke verschuiving van de lasten op arbeid naar belastingen met een minder groeiverstorend effect heeft plaatsgevonden, is de belastingdruk op arbeid door gerichte maatregelen verlaagd en zijn verschillende maatregelen getroffen om de werking van de arbeidsmarkt te verbeteren. De hervorming van het stelsel van werkloosheidsuitkeringen leidt ertoe dat het uitkeringsniveau mettertijd sneller daalt. Er zijn maatregelen genomen om het aantal stageplaatsen en de capaciteit voor permanente

bijscholing te vergroten. Er is behoefte aan een meer fundamentele reflectie over een betere afstemming van wat het onderwijs- en opleidingsstelsel voortbrengt en wat de arbeidsmarkt nodig heeft. De arbeidsmobiliteit tussen de regio's moet verder worden vergroot. Daarnaast zijn concrete maatregelen nodig om de toenemende jongerenwerkloosheid aan te pakken en de integratie van mensen met een migrantenachtergrond op de arbeidsmarkt en in de samenleving te verbeteren.

Bulgarije

Overheidsfinanciën: Bulgarije heeft ingrijpende maatregelen genomen om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te waarborgen. Het heeft zijn buitensporig tekort in 2011 gecorrigeerd en op structureel gebied zijn middellangetermijndoelstelling (MTD) van $-0,5\%$ van het bbp in 2012 bereikt. Bulgarije heeft met een overheidsschuld van minder dan 20% van het bbp één van de laagste schuldquotes in de EU. In de voorbije jaren heeft Bulgarije zijn begrotingskader aanzienlijk versterkt, hetgeen heeft bijdragen tot het behoud van de begrotingsdiscipline en een grotere geloofwaardigheid van het begrotingsbeleid. Aan de ontvangstenzijde blijven de naleving van de belastingwetgeving en de efficiëntie van de belastingdiensten Bulgarije voor uitdagingen stellen. Op het vlak van de pensioenhervorming zijn positieve stappen gezet, maar aanvullende inspanningen nodig om vroegtijdige uittrekking uit de arbeidsmarkt te ontraden. Concrete stappen om misbruik van de invaliditeitspensioenregeling aan banden te leggen, zijn nog niet gezet. De hervormingen in de gezondheidszorg worden vertraagd door een gebrek aan administratieve capaciteit.

Groei en concurrentievermogen: De wetgeving inzake overheidsopdrachten is hervormd, maar verdere verbeteringen zijn nodig om de administratieve capaciteit te vergroten en de naleving te waarborgen. Het algemene ondernemingsklimaat zal worden verbeterd door recente aanpassingen van de regels inzake late betaling, alsook door de voorgenomen hervorming van de procedures bij insolventie die door de regering nog in regels moet worden gegoten. Bulgarije moet nog meer vorderingen maken met de hervorming van zijn rechtssysteem. De vervoersinfrastructuur is de jongste jaren verbeterd, maar een en ander kan nog efficiënter worden aangepakt. Dezelfde opmerking geldt voor de sectoren water en afvalbehandeling. In deze context is er behoefte aan versterking van de administratieve capaciteit van de respectieve regulerende instanties. In de energiesector zijn ingrijpende hervormingen nodig om deze in overeenstemming te brengen met de interne markt voor energie en de efficiëntie te vergroten.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Bulgarije heeft te kampen met een lager dan gemiddelde en dalende werkgelegenheid alsook met hoge verschillen in werkloosheid tussen regio's en subgroepen van de bevolking. Er zijn hervormingen nodig om de effectiviteit van de arbeidsbemiddelingsdiensten te vergroten en afdoende maatregelen om meer jongeren aan een baan te helpen. Tevens dienen het algemene kwaliteitsniveau en de prestaties van het onderwijssysteem te worden verhoogd. De goedkeuring en de tenuitvoerlegging van de in gang gezette hervormingen hebben vertraging opgelopen. De regering heeft stappen gezet om de impact van de minimumdrempels voor de socialezekerheidsbijdragen binnen de perken te houden, maar deze zijn gestopt bij gebrek aan een alomvattende herziening van het systeem.

Tsjechië

Overheidsfinanciën: Tsjechië heeft maatregelen genomen om tegen 2013 het buitensporige overheidstekort te verhelpen. Er zijn echter verdere inspanningen nodig om de begrotingsconsolidatie te verbeteren. Met name de groeibevorderende uitgaven, zoals de overheidsinvesteringen, vertonen een sterke cumulatieve daling tussen 2010 en 2012. In combinatie met het lage bestedingsniveau van de structuurfondsen vormt dit een risico voor de groeivoorzichten op lange termijn. Over het geheel genomen is slechts beperkte vooruitgang geboekt met de verbetering van de efficiëntie van de overheidsuitgaven. Er zijn hervormingen goedgekeurd die tot een betere naleving van de belastingwetgeving en een betere belastinginning moeten leiden, maar de invoering van één enkel inningspunt heeft vertraging opgelopen en bovendien worden niet alle mogelijkheden benut om de administratieve rompslomp waar belasting betalen mee gepaard gaat, terug te dringen. Sommige indirecte belastingen, zoals de btw en accijnzen, zijn verhoogd. De belastingdruk kan echter nog verder worden verschoven van arbeid naar sectoren die minder nadelig zijn voor de groei, en de verschillen in de behandeling van werknemers en zelfstandigen kunnen verder worden verkleind. De houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn is verbeterd dankzij de hervorming van het pensioenstelsel die in 2011 werd doorgevoerd, maar verdere maatregelen blijven noodzakelijk

Groei en concurrentievermogen: Het ontbreken van een effectief overheidsapparaat blijft een belangrijk probleem voor het Tsjechische bedrijfsleven. Om de corruptie te bestrijden hebben de Tsjechische autoriteiten twee opeenvolgende anticorruptiestrategieën vastgesteld. De uitvoering daarvan verloopt echter niet erg vlot: sommige basismaatregelen zijn nog maar gedeeltelijk uitgevoerd, zoals de wet op de overheidsopdrachten, andere nog helemaal niet, zoals de langverwachte ambtenarenwet. Verbetering van de kwaliteit van het leerplicht- en het hoger onderwijs is essentieel voor het concurrentievermogen van Tsjechië. Voor het leerplichtonderwijs wordt wel gewerkt aan enkele met EU-geld gefinancierde maatregelen, maar met de hervorming van het hoger onderwijs werd geen vooruitgang geboekt.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Hoewel algemeen wordt erkend dat de arbeidsparticipatie van vrouwen met kleine kinderen en van achtergestelde groepen te wensen overlaat, is op dit gebied tot nu amper iets ondernomen. Het wetsvoorstel inzake kinderopvang, met belastingvoordelen voor zorgverstrekkers en deelnemende gezinnen, is een stap in de goede richting maar kan dit grote probleem slechts gedeeltelijk oplossen. In 2011 is een hervorming van de arbeidsbureaus goedgekeurd die nu wordt doorgevoerd. Of de maatregelen echt tot gevolg hebben dat arbeidsbureaus over voldoende personeel en middelen beschikken om doeltreffend en gericht hulp te bieden bij het zoeken naar werk, moet nog blijken.

Denemarken

Overheidsfinanciën: Het Deense begrotingstekort zal in 2013 naar verwachting dalen tot 1,7 % van het bbp. De positieve vooruitzichten ten aanzien van de Deense overheidsfinanciën zijn deels het gevolg van eenmalige maatregelen en illustreren dat een voorzichtig begrotingsbeleid dat niet ophoudt bij de buitensporigtekortprocedure van groot belang is om het vertrouwen in de Deense economie te bewaren en de kosten van een vergrijzende bevolking te kunnen opbrengen.

Financiële sector: De hoge schuldenlast per huishouden in Denemarken en de risico's daarvan voor de financiële stabiliteit lijken onder controle. Dankzij de maatregelen die de overheid en de financiële sector het afgelopen jaar hebben genomen, gaat het de goede kant op. De situatie moet echter van nabij worden gevolgd om er zeker van te zijn dat de maatregelen het gewenste effect hebben. Er zijn tot nu toe geen veranderingen met betrekking tot de onroerendgoedbelasting voorgesteld om de distorsies te verminderen en de anticyclische kenmerken te versterken.

Groei en concurrentievermogen: Door het gebrek aan binnenlandse concurrentie zijn de prijzen van goederen en diensten hoog in Denemarken. In 2012 heeft de regering een pakket concurrentiemaatregelen voorgesteld. Daarnaast is er een productiviteitscommissie ingesteld die zich buigt over de beperkte productiviteitsgroei in de Deense economie en onderzoekt welke rol de suboptimale concurrentievoorwaarden in de dienstensector daarin spelen. De resultaten hiervan worden eind 2013 verwacht en moeten vervolgens worden omgezet in beleidsmaatregelen.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Om het arbeidsaanbod te vergroten, heeft Denemarken de regelingen voor vervroegde uittreding, het invaliditeitspensioen en de gesubsidieerde banenplannen (het "flex-job"-systeem) grondig hervormd. Er zijn echter verdere inspanningen nodig om de inzetbaarheid te vergroten van de mensen in de marge van de arbeidsmarkt, zoals laaggeschoolden, mensen met een verminderde arbeidscapaciteit en mensen met een migrantenachtergrond. De Deense regering heeft maatregelen genomen om de situatie te verbeteren, met name door het accent van het actieve arbeidsmarktbeleid meer op onderwijs en opleiding te leggen, waarvan ook deze groepen zouden moeten profiteren. Er zijn ook twee comités van deskundigen ingesteld om de actieve arbeidsmarktmaatregelen voor zowel verzekerde als onverzekerde arbeidskrachten te verbeteren. Er is een hervorming van het basisonderwijs en van de onderbouw van het voortgezet onderwijs goedgekeurd die in het schooljaar 2014-2015 haar beslag zal krijgen. Tevens is een voorstel ingediend voor een hervorming van het beroepsonderwijs, die in augustus 2015 moet ingaan. Ook voor het hoger onderwijs staat een hervorming op stapel.

Duitsland

Overheidsfinanciën: In 2009 en 2010 was het begrotingstekort in Duitsland hoger dan 3 % van het bbp, maar sindsdien is de begrotingssituatie weer gezond. In 2012 vertoonde de overheidsbegroting een klein overschot en werd voldaan aan de middellangetermijndoelstelling. Duitsland heeft de afgelopen jaren de uitgaven voor onderwijs en onderzoek verhoogd, maar zou er goed aan doen nog meer inspanningen te leveren op dit gebied. Duitsland heeft in beperkte mate de efficiëntie van de overheidsuitgaven voor gezondheidszorg en langdurige zorg en van het belastingstelsel verbeterd. Er zijn weliswaar stappen ondernomen om de grondwettelijke regel inzake begrotingsevenwicht (“schuldrem”) toe te passen, maar in de meeste Länder lijken specifieke uitvoeringsmaatregelen nog te ontbreken.

Financiële sector: Duitsland heeft de regelgeving en het toezicht in de financiële sector aangescherpt en maatregelen genomen om de eigen regels in overeenstemming te brengen met de nieuwe EU-regelgeving. De besluiten van de Commissie op het gebied van staatssteun hebben bijgedragen tot de herstructurering van de Landesbanken, maar Duitsland moet nog meer maatregelen nemen om de consolidatie in de banksector te ondersteunen.

Groei en concurrentievermogen: Duitsland heeft de voorwaarden voor een snellere uitbreiding van het elektriciteitsnet verbeterd en is met een aantal buurlanden begonnen met de coördinatie van het beheer van het energienetwerk. Duitsland heeft de afgelopen jaren erg weinig gedaan om de concurrentie op het spoor te bevorderen en slechts marginale inspanningen geleverd om de dienstensectoren open te stellen, wat met name de bedoeling was voor professionele diensten en bepaalde ambachtelijke beroepen. Onlangs is een wetswijziging goedgekeurd om de handhaving van het mededingingsrecht te verbeteren.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Duitsland heeft de langdurige werkloosheid weten terug te dringen, maar zou beter gebruik kunnen maken van het arbeidspotentieel om de demografische veranderingen op te vangen. Na een algemene evaluatie van gezinsondersteunende maatregelen moet de regering actie ondernemen om negatieve prikkels voor tweede verdieners af te schaffen. Duitsland heeft meer kinderopvangplaatsen gecreëerd en maatregelen genomen om het vroegtijdig taalonderwijs en de leesvaardigheid van kinderen te verbeteren, alsook om het percentage voortijdige schoolverlaters onder kinderen van buitenlandse ouders terug te dringen (dat is namelijk twee keer zo hoog als het landelijk gemiddelde). De lonen zijn de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. Ondanks de semiautomatische verlaging van de pensioenbijdrage blijft de belastingwig op arbeid groot, met name bij lage inkomens.

Estland

Overheidsfinanciën: Estland heeft een gezonde begrotingssituatie, die in overeenstemming is met het stabiliteits- en groeipact. Hoofddoel van de begrotingsstrategie is een houdbaar budgettair beleid ter ondersteuning van een evenwichtige economische groei. De middellangetermijndoelstelling is een structureel overschot: dat werd in 2012 gerealiseerd. Er is een nieuw wetsontwerp ingediend om te voldoen aan de vereisten van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur en om een reeds bestaande, maar tot nu toe grotendeels informele regel inzake (structureel) begrotingsevenwicht voor de middellange termijn te formaliseren. Estland moet nog concrete maatregelen nemen om de bestaande meerjarige uitgavenregels en -plafonds bindender te maken.

Groei en concurrentievermogen: Estland heeft zich snel hersteld van de crisis van 2008-2009. De groei van het bbp is weliswaar afgezwakt, maar ligt nog steeds boven het EU-gemiddelde. Estland krijgt ook een betere positie in de internationale waardeketen en kennisintensieve sectoren en profiteert van toenemende investeringen in onderzoek en ontwikkeling. Niettemin wezen een teruglopend exportmarktaandeel en een nogal scherpe verhoging van de loonkosten per eenheid product al in 2012 op een enigszins dalend concurrentievermogen. Met een dalende productiegroei en een stijgende werkgelegenheid liep de groei van de productiviteit in de eerste helft van 2013 terug; doordat tegelijkertijd de lonen sterk stegen, verminderde het concurrentievermogen nog verder. Er is een extra inspanning nodig om het onderwijs beter af te stemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt en te voorkomen dat de lonen sterker stijgen dan de productiviteit. De regering heeft de aanzet gegeven tot een aantal hervormingen, zoals de hervorming van de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs, het beroepsonderwijs en de beroepsopleiding en het hoger onderwijs. Er staan nog meer hervormingen op stapel, zoals de lang verwachte strategie voor een leven lang leren. De uiteindelijke vorm ervan staat echter nog niet vast en het effect van de hervormingen zal pas op middellange tot lange termijn zichtbaar zijn.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De arbeidsmarkt in Estland heeft zich snel hersteld van de crisis van 2008-2009. De economie blijft groeien, zij het in een iets trager tempo in 2013, meer mensen vinden een baan en de reële lonen stijgen. De aanhoudende jeugd- en langdurige werkloosheid, de discrepantie tussen vraag en aanbod van vaardigheden en een verlies aan arbeidskrachten als gevolg van chronische ziekten of gezondheidsproblemen blijven echter zorgwekkend. Daarnaast is er nog steeds een tekort aan kinderopvang, waardoor ouders, en met name vrouwen, niet snel opnieuw volledig kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt. De regering probeert deze tekortkomingen te verhelpen door middel van een aantal hervormingsplannen, in het bijzonder voor de arbeidsongeschiktheidsregeling, maar deze moeten nog worden afgerond en ter goedkeuring aan het parlement worden voorgelegd. Ten slotte beschikt het lokale niveau over te weinig budgettaire en administratieve middelen om de aan dit niveau gedelegeerde taken goed uit te voeren, waardoor de efficiëntie en de kwaliteit van de dienstverlening in de meeste sectoren te wensen overlaten, bijvoorbeeld in de langdurige zorg, de ondersteuning van gezinnen, en onderwijs en vervoer. Hetzelfde geldt voor lokale maatregelen die nodig zijn voor een effectieve gezondheidszorg. Er zijn nog geen hervormingen vastgesteld om deze problemen aan te pakken. De nieuwe regionale ontwikkelingsstrategie is nog niet ingediend en een actieplan ter verbetering van de lokale overheidsdiensten is nog in de maak.

Ierland

Overheidsfinanciën: Ierland heeft zich tijdens de hele looptijd van het economisch aanpassingsprogramma strikt gehouden aan de budgettaire kerndoelstellingen. Het tekort voor 2013 wordt geraamd op 7,4 % van het bbp, iets onder het voor de buitensporigtekortprocedure geldende plafond van 7,5 %. De overheidsschuld als percentage van het bbp is nog steeds hoog. Voor 2013 wordt een piek verwacht, maar daarna zouden de consolidatie-inspanningen en een sterkere groei van het bbp tot een daling moeten leiden. De hervorming van het begrotingskader heeft gelijke tred gehouden met de vooruitgang op EU-niveau, maar het uitgavenkader, de gegevensverstrekking en de transparantie moeten worden verbeterd.

Financiële sector: De afbouw van de schuldhefboom en de herstructurering van de binnenlandse banken is goed vooruitgegaan, hoewel er nog een inspanning moet worden geleverd. De laatste tijd is er met name aan gewerkt om doelstellingen te bepalen en te halen voor een duurzame oplossing voor hypotheekachterstanden, de aanpak van andere oninbare leningen en verbetering van het wettelijk en regelgevend kader (kaders voor persoonlijk faillissement en terugneming, gedragscode voor hypotheekachterstanden en kredietregistratie). Ter voorbereiding van de stresstests die in 2014 in het kader van het gemeenschappelijk toezichtmechanisme zullen worden uitgevoerd, is thans een volledige beoordeling van de bankbalansen aan de gang. Deze zal eind november zijn voltooid.

Groei en concurrentievermogen: Voor 2013 wordt gerekend op een bescheiden stijging van het reële bbp met 0,3 %, en voor 2014 op een snellere stijging, namelijk 1,7 %. Dit houdt verband met de zwakke particuliere consumptie en inkomsten in de eerste helft van 2013, ondanks de groei van de werkgelegenheid, doordat de huishoudens nog steeds hun schulden afbouwen en uit voorzorg veel blijven sparen. De vooruitzichten voor de arbeidsmarkt lijken echter nog steeds te verbeteren, wat uiteindelijk moet doorwerken in groei van de binnenlandse vraag en productie. Van een aantal belangrijke farmaceutische producten uit Ierland verloopt dit jaar het octrooi; dat heeft geleid tot vertraging van de groei van de in- en uitvoer. De druk op de prijzen zal naar verwachting gering blijven, gezien de aanzienlijke reservecapaciteit in de economie en het beperkte inflatoire effect van de begrotingsmaatregelen.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De economische basiswaarden zijn door structurele hervormingen verbeterd, maar op bepaalde gebieden blijven verdere inspanningen nodig. De recente hervormingen in het kader van het programma beoogden met name de activeringsmechanismen te versterken, werkzoekenden (met name langdurig werklozen en jongeren) bredere en intensievere steun te bieden en programma's voor verder onderwijs en opleiding relevanter en doelgerichter te maken om bij- en omscholing te stimuleren. De invoering van deze diensten is echter nog niet voltooid. Andere hervormingen binnen het programma zijn gericht op lagere kosten en meer efficiency in de gezondheidszorg, hervorming van de watervoorziening en lagere kosten voor juridische diensten door versterking van de concurrentie.

Griekenland

Overheidsfinanciën: Griekenland boekt opnieuw vooruitgang in het kader van het tweede economisch aanpassingsprogramma, hoewel sommige belangrijke maatregelen vertraging hebben opgelopen. Er zijn ingrijpende maatregelen genomen om de Griekse overheidsfinanciën op een houdbaar pad te krijgen. De recente begrotingsontwikkelingen verlopen grotendeels volgens plan. Er moeten echter nog de nodige inspanningen worden geleverd om in 2013 een primair begrotingsevenwicht te realiseren en de begrotingssituatie verder te verbeteren.

De overheidsinkomsten verhogen en een inefficiënte belastingdienst hervormen: dat zijn belangrijke prioriteiten, en er zijn grote inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat de onlangs in het leven geroepen semiautonome belastingdienst volledig operationeel wordt en doeltreffender kan werken. Er wordt verder gewerkt aan de hervorming van de overheidsdiensten en er zijn besprekingen gaande over het personeelsbeleid, de ontwikkeling van de mobiliteitsregeling en de invoering van de salaristabel om de ambtenarensalarissen in de hand te houden. In de gezondheidszorg en het beheer van de overheidsfinanciën zijn ingrijpende structurele hervormingen doorgevoerd. Op andere gebieden zijn echter nog grondige hervormingen nodig.

Financiële sector: Het privatiseringsprogramma moet vastbesloten en doeltreffend worden uitgevoerd. De herkapitalisatie van de vier belangrijkste banken is voltooid.

Groei en concurrentievermogen: In de macro-economische vooruitzichten zijn de eerste tekenen van herstel zichtbaar: er wordt een groei van 0,6 % verwacht voor 2014. Na een aantal jaren van recessie leek waren er in de eerste helft van 2013 voor het eerst aanwijzingen dat het ergste voorbij was. Hoewel de dalende loonkosten per eenheid product en de geslaagde hervorming van de arbeidsmarkt tot een beter kostenconcurrentievermogen leiden, moeten de lopende hervormingen van de productmarkten worden versneld en versterkt. In het economisch aanpassingsprogramma ligt het accent duidelijk op de structurele hervormingen die nodig zijn om de juiste voorwaarden te scheppen voor het herstel van de investeringen, de werkgelegenheid en de productiviteit zodra de conjunctuur aantrekt. Er zijn weliswaar overeenkomstig het programma belangrijke hervormingen doorgevoerd om een efficiënt en concurrerend ondernemingsklimaat te scheppen, het gerechtelijk apparaat te hervormen, efficiënte netwerkindustrieën en diensten te ontwikkelen en gereguleerde beroepen open te stellen, maar de beleidsbeslissingen moeten nog worden genomen.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De bestrijding van de werkloosheid geniet nog steeds de hoogste prioriteit. Griekenland heeft een ambitieuze hervorming van de arbeidsmarkt doorgevoerd en het is nu cruciaal dat vooruitgang wordt geboekt met de vier pijlers van het actieplan voor de werkgelegenheid: het programma voor openbare werken, stages voor jongeren (“voucherregeling”), de hervorming van de openbare arbeidsbemiddelingsdienst (OAED), en de verbetering van het beroepsonderwijs, met meer leerlingplaatsen. Griekenland zoekt manieren om het sociale vangnet te verbeteren binnen de huidige budgettaire mogelijkheden; er wordt gewerkt aan een regeling voor het ondersteunen van langdurig werklozen en in januari 2014 wordt een gegarandeerde minimuminkomen ingevoerd (als proefproject).

Spanje

Overheidsfinanciën: Spanje heeft toegezegd zijn buitensporig tekort tegen 2016 te corrigeren. Spanje zet de hervorming van zijn pensioenstelsel voort. In 2011 werden geleidelijke verhogingen van de wettelijke pensioenleeftijd en geleidelijke wijzigingen van de voor een volledig pensioen vereiste bijdrageperiode aangenomen en in maart 2013 werden de toegang tot en de stimulansen voor vroegtijdige en gedeeltelijke pensionering beperkt. Tegen het einde van het jaar wordt volgens plan een wet tot regeling van de houdbaarheidsfactor in het pensioenstelsel aangenomen. Het beheer van de overheidsfinanciën is versterkt; de transparantie van en de controle op de regionale begrotingen zijn verbeterd; tegen het einde van het jaar wordt volgens plan een onafhankelijke begrotingsinstelling opgericht; de achterstallen worden weggewerkt en er zijn maatregelen genomen om in de toekomst laattijdige betalingen te ontmoedigen; op grond van een tegen het einde van het jaar aan te nemen “desindexeringswet” zullen overheidscontracten niet langer aan de inflatie worden geïndexeerd. Sinds 2012 zijn maatregelen genomen om de betrekkelijke fiscale last te heroriënteren naar verbruiks- en milieubelastingen, de belastingwetgeving beter te doen naleven en schulden minder aantrekkelijk te maken in de personenbelasting en de vennootschapsbelasting. Er moet echter nog meer worden gedaan en in juli werd een onafhankelijke deskundigengroep opgericht om input te leveren voor de algemene herziening van het belastingstelsel.

Financiële sector: Het programma voor de financiële sector, dat in januari 2014 moet aflopen, is op schema. De herstructurering van de banken die staatssteun hebben ontvangen, is aan de gang en de horizontale beleidsvereisten worden zo goed als volledig nageleefd. Het kader voor beheer, regelgeving en toezicht van de Spaanse banksector is daardoor verstevigd.

Groei en concurrentievermogen: Door de zwakke punten in het ondernemingsklimaat, zoals de versnippering van de binnenlandse markt en de toegangsbelemmeringen in de dienstverlenende sector, wordt het creëren van werkgelegenheid bemoeilijkt. Bij het parlement is een wetgevingsvoorstel ingediend om de werking van de Spaanse interne markt te bevorderen (de wet tot waarborging van de eenheid van de markt). Momenteel wordt overleg gepleegd over een eerste ontwerpwet tot hervorming van de professionele diensten, maar dat is niet op schema. Door de recente wet inzake ondernemerschap is het kader voor insolventie van ondernemingen verbeterd en zijn er flexibelere vennootschapsvormen tot stand gekomen. Sinds 2012 werden er ook maatregelen genomen om de sector van de detailhandel open te stellen en de huurmarkt doeltreffender te maken. Na de maatregelen die in 2012 werden genomen, dienden de autoriteiten in juli 2013 een wetgevingspakket in om de elektriciteitssector te hervormen en een einde te maken aan de al lang bestaande tekorten in verband met de elektriciteitstarieven. Er moet nog meer worden gedaan om de gebrekkige concurrentie in de vervoersector te verhelpen. Spanje onderneemt ook stappen om zijn overheidsdiensten te hervormen: in februari 2013 diende de regering een ontwerpwet in tot hervorming van de lokale overheidsdiensten (die het parlement voor het einde van 2013 moet aannemen) en werd gestart met de werkzaamheden voor een bredere hervorming van de overheidsdiensten.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Voortbouwend op de eerdere hervormingen van 2010 en 2011 lijkt de uitgebreidere hervorming van de arbeidsmarkt van 2012, samen met het

akkoord met de sociale partners van 2012, de voorwaarden te hebben gecreëerd om de arbeidsmarkt veerkrachtiger te maken. Het is echter te vroeg om het effect daarvan te beoordelen. De werkzaamheden om het actief arbeidsmarktbeleid en de koppelingen met het passief arbeidsmarktbeleid te bevorderen, worden voortgezet. Het duurt echter langer dan verwacht om de beleidsmaatregelen in de praktijk toe te passen en de coördinatie tussen de centrale overheid en de autonome regio's brengt het bereiken van resultaten nog altijd in het gedrang. In het kader van de strategie inzake werkgelegenheid en ondernemerschap voor jongeren worden maatregelen genomen om de arbeidskansen voor jongeren te verbeteren. Er zijn ook hervormingen aan de gang om het beroepsonderwijs- en -opleidingsstelsel te verbeteren. Tot dusver werden op het gebied van armoede en sociale insluiting nog niet veel maatregelen genomen.

Frankrijk

Overheidsfinanciën: Hoewel Frankrijk grote consolidatie-inspanningen heeft geleverd om het nominale tekort terug te dringen van 7,5 % van het bbp in 2009 tot 4,8 % in 2012, is het er niet in geslaagd het buitensporig tekort tegen 2013 te corrigeren omdat de economische omstandigheden slechter waren dan verwacht; daarom heeft Frankrijk twee jaar extra de tijd gekregen van de Raad. Het is nog onduidelijk of de geplande decentralisatie significante besparingen oplevert voor de overheid als geheel. De pensioenhervorming van 2013 moet de houdbaarheid van het pensioenstelsel op de lange termijn verbeteren, maar zou onvoldoende kunnen blijken op de middellange termijn. De geplande maatregelen zijn vooral gericht op de ontvangsten, zoals een verhoging van de sociale bijdragen van werknemers en werkgevers. Bovendien heeft deze hervorming alleen betrekking op het algemene stelsel; bijzondere pensioenregelingen vallen erbuiten.

Concurrentievermogen en groei: Er zijn maatregelen genomen om het belastingstelsel efficiënter te maken door op bepaalde belastinguitgaven te bezuinigen. Tevens zijn maatregelen ingevoerd om schulden voor vennootschappen fiscaal minder aantrekkelijk te maken. De invoering van een btw-tussentarief van 10 % in 2013 moet het belastingstelsel vereenvoudigen, maar zal geen einde maken aan de inefficiënte situatie in bepaalde sectoren (zoals een verlaagd btw-tarief voor restaurants). Frankrijk heeft een aantal maatregelen genomen om het concurrentievermogen te verbeteren; zo heeft het in 2013 een belastingaftrek ingevoerd voor concurrentievermogen en werkgelegenheid. Er zijn slechts beperkte maatregelen genomen om de concurrentie in bepaalde gereguleerde beroepen te stimuleren. In de netwerkindustrieën zal de NOME-wet de belemmeringen voor de toegang tot de energiesector verminderen en moet een hervorming van het spoorwagennet leiden tot een efficiënter systeem.

Arbeidsmarkt: De wet van juni 2013 ter bescherming van de werkgelegenheid zal de werking van de arbeidsmarkt verbeteren. De wet moet met name meer mogelijkheden bieden om een leven lang te leren. Er zijn ook maatregelen genomen om de indienstneming van oudere werknemers en jongeren te bevorderen, met name door middel van gesubsidieerde banen en leercontracten, zij het met wisselend succes. Het recente “banen van de toekomst”-programma biedt laaggeschoolde jongeren daadwerkelijk uitzicht op werk, terwijl het “generatiecontract” nog niet veel heeft opgeleverd. In 2012/13 is ook een hervorming doorgevoerd van de openbare arbeidsbemiddelingsdienst. De segmentering van de arbeidsmarkt is voor een deel aangepakt door middel van een verhoging van de werkgeversbijdragen bij contracten van minder dan drie maanden; dit moet het aantal kortlopende contracten verminderen. Om het concurrentievermogen op peil te houden, is Frankrijk terughoudend geweest met discretionaire verhogingen van het minimumloon bovenop de gewone loonindexering. Binnenkort beginnen de sociale partners onderhandelingen over het stelsel van werkloosheidsuitkeringen. Gezien de hoge werkloosheid zijn verdere structurele hervormingen nodig om de arbeidskosten te verlagen.

Kroatië

Kroatië heeft met het oog op de toetreding per 1 juli 2013 op vrijwillige en informele basis aan het Europees semester 2013 deelgenomen en in april 2013 een economisch programma ingediend. In het werkdocument van de diensten van de Commissie is een kwalitatieve beoordeling gemaakt van het programma en geconcludeerd dat, niettegenstaande er enige vooruitgang is geboekt, de budgettaire en structurele uitdagingen zeer groot blijven. Er waren geen landspecifieke aanbevelingen.

Overheidsfinanciën: Het begrotingskader van Kroatië is de voorbije jaren grondig hervormd met de inwerkingtreding van drie essentiële wetteksten: i) de begrotingswet (2009), ii) de wet inzake budgettaire verantwoordelijkheid (2011) en iii) het regeringsbesluit houdende oprichting van het comité voor het begrotingsbeleid (2011). Aan de ontvangstenzijde zijn maatregelen genomen om de lasten te verleggen van arbeid naar minder groeischadelijke belastingen en om de naleving van de belastingwetgeving te verbeteren via de bestrijding van belastingontduiking en een verbeterde efficiëntie van de belastingdiensten. Aan de uitgavenzijde zijn de eerste stappen gezet voor een evaluatie van de effectiviteit en de houdbaarheid van de uitgaven voor sociale bescherming en pensioenen. Volgens de gegevens die de autoriteiten hebben verstrekt, bedroeg het algemeen overheidstekort in Kroatië 5,0 % van het bbp in 2012. Het overheidstekort op kasbasis lag in de eerste negen maanden van 2013 in de buurt van 4,0 % van het bbp, wat meer is dan de geplande 3 % voor het hele jaar. De brutoschuld van de overheid is sinds 2009 snel opgelopen, tot 55,5 % in 2012, en de voorspelling is dat het verder zal stijgen.

Groei en concurrentievermogen: Het kwalitatief zwakke ondernemingsklimaat, de inefficiënte werking van het gerechtelijk systeem en de afwezigheid van mededinging op belangrijke markten drukken de groeivoorzichten van de Kroatische economie. Kroatië heeft de afgelopen jaren wetgevende, institutionele en praktische maatregelen getroffen om de administratieve formaliteiten te verminderen en de investeringen aan te zwengelen. Er zijn eerste maatregelen genomen om de openbare diensten te moderniseren, de efficiëntie van het gerechtelijk systeem te verbeteren en procedures in te stellen om corruptie in de openbare sector tegen te gaan, maar er is meer nodig om de administratieve en gerechtelijke capaciteit te versterken. De uitgaven voor O&O staan op een laag peil, wat samenhangt met het gebrekkige wettelijke kader. De nieuwe innovatiestrategie en de voorgenomen strategie voor slimme specialisatie zijn stappen in de goede richting.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Het Kroatische arbeidsmarktpotentieel is in belangrijke mate onderbenut; de situatie is in het bijzonder ongunstig voor jongeren, langdurig werklozen en vrouwen. Het bereik van de activeringsmaatregelen is de jongste tijd verbeterd, maar het valt nog te bezien of de maatregelen ook effectief zijn. Eveneens om de zwakke prestaties van de arbeidsmarkt te verbeteren, heeft Kroatië enkele eerste wijzigingen op de arbeidswetgeving aangenomen, die gedeeltelijk op de arbeidsbescherming slaan. De tweede fase van de wijzigingen op de arbeidswetgeving, die naar verwachting met ingrijpendere veranderingen in de arbeidsbescherming gepaard zal gaan, wordt momenteel voorbereid, evenals een grondige pensioenhervorming. De sociale situatie verslechtert en een derde van de bevolking wordt met armoede bedreigd. Er zijn mogelijkheden om de effectiviteit van de sociale zekerheid te vergroten en iets te doen aan de bestaande regelingen

die bepaalde groepen ervan weerhouden werk te zoeken. De socialezekerheidsstrategie 2011-2016 en de nieuwe socialezekerheidswetten vormen een brede grondslag voor hervormingen van het systeem; het effect van maatregelen zal evenwel afhangen van de mate waarin zij daadwerkelijk ten uitvoer worden gelegd.

Italië

Overheidsfinanciën: Dankzij de sinds 2011 uitgevoerde begrotingsconsolidatiemaatregelen is het buitensporige tekort gecorrigeerd. De hoge overheidsschuld blijft echter een enorm probleem. Nauwlettend toezicht op de budgettaire ontwikkelingen, om strikte naleving van het stabiliteits- en groeipact te waarborgen, is daarom geboden. De hervorming van het fiscale stelsel blijft fragmentarisch. De belasting op het hoofdverblijf is in 2013 gehalveerd en zal vanaf 2014 worden vervangen door een nieuwe plaatselijke dienstenbelasting. De juiste uitwerking van deze nieuwe belastingmaatregel en de herziening van de kadastrale waarden zijn essentieel voor de eerlijkheid van de belastingheffing op onroerend goed en de efficiëntie van het fiscale stelsel. Hoewel al eerder maatregelen zijn genomen en voor 2014 nog andere zijn aangekondigd, blijft de belasting op arbeid en kapitaal in Italië hoog.

Financiële sector: Om de Italiaanse banksector te versterken, heeft de Bank van Italië een gerichte kwaliteitsbeoordeling van de bankactiva uitgevoerd. Dat is een positieve stap, hoewel het slechts om een beperkt aantal banken ging. Bovendien is een aftrek voor het eigen vermogen van een onderneming voorgesteld om de toegang tot krediet voor het bedrijfsleven te diversifiëren. Verbeteringen van de corporate governance van de banken zijn echter beperkt gebleven.

Groei en concurrentievermogen: Er zijn enkele maatregelen genomen om de administratieve lasten te verminderen, de wetgeving te vereenvoudigen en het ondernemingsklimaat te verbeteren. Ook is actie ondernomen om de efficiëntie van het gerechtelijk apparaat te bevorderen en het beheer van de EU-middelen te verbeteren. Deze maatregelen moeten echter een vervolg krijgen in de vorm van wetgeving en verder worden uitgewerkt. Er zijn enkele hervormingen in gevoerd om de concurrentie op de dienstenmarkt te bevorderen, maar er zijn risico's in verband met de uitvoering daarvan, met name wat professionele dienstverlening betreft. Er moeten vervolgmaatregelen komen om plaatselijke openbare voorzieningen aan te besteden, nu het Grondwettelijk Hof in 2012 de bepalingen inzake openstelling van de markt heeft vernietigd. Met betrekking tot de netwerkindustrieën zijn er maatregelen genomen om de voorwaarden voor markttoegang te verbeteren, met name in de sectoren gas en vervoer. De energieprijzen zijn echter nog zeer hoog en de modernisering van de infrastructuur in het hele land blijft een uitdaging.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De Italiaanse arbeidsmarkt wordt structureel gekenmerkt door rigiditeit en segmentering. Om dit aan te pakken is in 2012 tot een hervorming besloten, met onder meer beperkingen op atypische contracten, nieuwe regels voor ontslag en een geïntegreerd stelsel voor werkloosheidsuitkeringen. Deze vernieuwingen worden echter maar langzaam uitgevoerd, bijvoorbeeld wat de modernisering van de openbare diensten voor de arbeidsvoorziening betreft. In 2012 is overeenstemming bereikt over een betere afstemming van de lonen op de productiviteit, ondersteund door middel van belastingverlichting, maar dat moet nog gevolgen krijgen in de praktijk. De werkloosheid onder jongeren en vrouwen is nog zeer zorgwekkend. Er zijn met name op jongeren gerichte maatregelen vastgesteld in diverse stadia, voor het laatst in augustus 2013. Deze moeten nu snel worden uitgevoerd. De problemen op onderwijsgebied zijn eveneens nog ernstig: Italië heeft het laagste slagingspercentage in het tertiaire onderwijs in de EU en een NEET-percentage van bijna 24 %. Verbeteringen zijn dus dringend noodzakelijk. Om de uitkeringen

ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting gericht te verstrekken, is in augustus 2013 een belangrijke maatregel genomen: de bestaande sociale kaart wordt uitgebreid tot alle zuidelijke regio's. De financiering is echter afhankelijk van de herprogrammering van de nationale bijdrage aan de structuurfondsen van de EU.

Cyprus

Overheidsfinanciën: Cyprus voert momenteel een aanzienlijke begrotingsconsolidatie door. De aanpassing voor de jaren 2013-2014 is nagenoeg gelijkelijk gespreid over uitgaven en ontvangsten. Aan de uitgavenzijde wordt de in 2013 besloten hervorming van het pensioenstelsel ten uitvoer gelegd, bestaande uit een verhoging van de pensioenleeftijd, maatregelen om vervroegde uittreding te ontraden en minder genereuze uitkeringen. Er zijn stappen gezet om de houdbaarheid van de financieringsstructuur te versterken, alsook voor de invoering van een nationaal gezondheidszorgstelsel, die tegen eind 2015 wordt verwacht. Tegen eind december 2013 zou een overkoepelende wet inzake het beheer van de overheidsfinanciën moeten worden aangenomen om de rechtsgrondslag te leggen voor de toepassing van beginselen van goed financieel beheer en de belangrijkste methoden, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor de jaarlijkse begrotingscyclus vast te leggen. Aan de ontvangstenzijde zijn hervormingen van de belastingadministratie en de overheidsdiensten in gang gezet, om de naleving van de belastingwetgeving te verbeteren, belastingontduiking te bestrijden en de openbare sector doeltreffender te laten functioneren, waarbij het onder andere gemakkelijker is gemaakt om overheidsmiddelen over te dragen naar gebieden die het hardst door de economische crisis zijn getroffen.

Financiële sector: Als reactie op het sterk afkalvende vertrouwen in de banken zijn verschillende hervormingsmaatregelen genomen om financiële instellingen te herstructureren en kleinschaliger te maken en om het toezicht te verscherpen. Met name is een centrale afwikkelingsautoriteit ingesteld, waarbij de gouverneur van de Cypriotische centrale bank, de minister van Financiën en de voorzitter van de Cyprus Securities and Exchange Commission betrokken zijn, en is de Bank of Cyprus geherkapitaliseerd en niet meer in afwikkeling. De overheid is begonnen met de tenuitvoerlegging van de herstructureringsstrategie voor de coöperatieve kredietinstellingen en de eerste fusies zijn voltooid. Er is een actieplan afgerond voor de integratie van het toezicht op de coöperatieve kredietinstellingen bij de Cypriotische centrale bank. De administratieve beperkingen en de kapitaalrestricties zijn geleidelijk verder versoepeld overeenkomstig het stappenplan dat met de programmapartners is overeengekomen.

Groei en concurrentievermogen: Omzetting van het derde energiepakket, uitwerking van een strategie voor de energiesector, afstemming van de wetgeving op de dienstenrichtlijn en stappen in de richting van een liberalisering van de gereguleerde beroepen maken deel uit van de groeibevorderende maatregelen die Cyprus heeft genomen of plant. Er liggen evenwel nog mogelijkheden om meer te doen in de transportsector, ook voor een betere energie-efficiëntie, en om particuliere investeringen in onderzoek en ontwikkeling te stimuleren.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Naar aanleiding van de aanhoudende krimp van de werkgelegenheid sinds 2009 en de scherpe toename van de werkloosheid heeft Cyprus maatregelen getroffen ten behoeve van langdurig en jonge werklozen en ter vergroting van de vaardigheden door de oprichting van instelling voor postsecundair onderwijs, de modernisering van het leerlingstelsel (*New Modern Apprenticeship*) en de invoering van een beroepskwalificatiesysteem. De inspanningen om de hoge jongerenwerkloosheid aan te pakken en de vaardigheden beter af te stemmen op de behoeften van de arbeidsmarkt, moeten echter worden opgevoerd. Tevens heeft Cyprus een hervorming doorgevoerd van zijn

loonindexeringsmechanisme in de overheidssector, gevolgd door de privésector, en van de sociale zekerheid om kwetsbare groepen beter te beschermen en een juist evenwicht te bewerkstelligen tussen sociale uitkeringen en prikkels om werk te zoeken.

Letland

Overheidsfinanciën: Dankzij de brede begrotingsconsolidatie en de grotere efficiëntie van de overheidsuitgaven als gevolg van het macro-economische aanpassingsprogramma kon Letland het overheidstekort terugdringen van 8,1 % van het bbp in 2010 tot 1,3 % in 2012, en in 2012 de middellangetermijndoelstelling halen. De buitensporigtekortprocedure voor Letland is in juni 2013 beëindigd. De begroting voor 2014 is de eerste die wordt uitgevoerd op basis van de nieuwe wet inzake begrotingsdiscipline. Het parlement heeft belastingmaatregelen goedgekeurd die betrekking hebben op de belastingvrije voet voor de persoonlijke inkomstenbelasting (algemeen en voor personen ten laste) en milieubelastingen.

Financiële sector: De privatisering van verschillende banken na de financiële crisis ligt op schema en het financiële toezicht is versterkt om de stabiliteit van de sector te bewaren. Er is voorzien in specifieke regelgevingsmaatregelen en nauwlettende monitoring inzake bankdeposito's van niet-ingezetenen, maar waakzaamheid blijft geboden.

Groei en concurrentievermogen: Er zijn ambitieuze voorstellen gedaan voor hervorming van de sectoren onderwijs en wetenschappen, onder meer tot wijziging van het bestuur van instellingen voor hoger onderwijs, ter bevordering van de internationalisering van het hoger onderwijs en wetenschap en tot invoering van een financieringsmodel dat kwaliteit beloont, in combinatie met verhoging van de nationale financiering voor het hoger onderwijs. Er is echter geen vooruitgang wat de uitvoering van deze maatregelen betreft. Ook is het proces van de accreditering van studierichtingen niet hervormd. Letland heeft belangrijke maatregelen getroffen om voor het ondernemingsklimaat funeste inefficiëntie in de civiele rechtspleging terug te dringen. Deze maatregelen zijn onder meer een reorganisatie van het gerechtelijk apparaat, een aantal hervormingen van de civielrechtelijke procedures, de invoering van ICT-oplossingen en transparantie door publicatie van vonnissen. De wet inzake bemiddeling en wijzigingen van de faillissementswet zijn in behandeling. De elektriciteitsmarkt is geliberaliseerd en enkele maatregelen worden uitgevoerd om de koppeling van energienetten te verbeteren. Verdere inspanningen zijn echter nodig ten aanzien van de infrastructuur en de markt voor gas, met name om een goed geregelde toegang van derden tot de vervoersnetten en de opslag te garanderen. Wat energie-efficiëntie betreft, wordt enige vooruitgang geboekt.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Letland heeft de belasting op arbeid verlaagd en voor 2014–2015 zijn verdere maatregelen tot verlaging van de belasting op arbeid gepland. Letland heeft de dekking van het actieve arbeidsmarktbeleid uitgebreid, nieuwe maatregelen op dat gebied ontwikkeld en de instellingen voor beroepsonderwijs en beroepsopleiding gemoderniseerd. Een garantieregeling voor jongeren is in voorbereiding. Het eerdere besluit van Letland om het gegarandeerde minimuminkomen te verlagen en de financiering door de centrale overheid af te schaffen, was in strijd met de landspecifieke aanbeveling. Er wordt echter (zij het in een traag tempo) gewerkt aan een hervorming van de sociale bijstand om de dekking en de geschiktheid van die bijstand te verbeteren. Andere maatregelen tegen armoede en sociale uitsluiting zijn verhoging van het minimumloon en speciale sociale dienstverlening voor personen met een handicap en personen die gehandicapte kinderen bijstaan. De armoede onder kinderen is naar Europese maatstaven zeer hoog. Letland heeft op dit gebied een aantal gezinstoeslagen in 2013 verhoogd en plant verdere verhogingen voor 2014.

Litouwen

Overheidsfinanciën: De afgelopen drie jaar behoorde de economische groei in Litouwen tot de hoogste in de EU, wat heeft geholpen om het begrotingstekort terug te dringen. In 2013 is de buitensporigtekortprocedure beëindigd. Er is een aanhoudende neerwaartse trend in het structurele tekort merkbaar, maar de voortgang in de richting van de middellangetermijndoelstelling voldeed niet aan de minimumeisen. De inspanningen zullen dus moeten worden opgevoerd. Er zijn enkele maatregelen genomen op met name het gebied van de onroerendgoedbelasting, maar grote vooruitgang op fiscaal gebied is er in 2012–2013 niet geboekt. Aangezien de belastingquote in Litouwen tot de laagste van de EU behoort, is er ruimte voor inkomstenverhoging. De belastingherziening van 2013 had een beperkte reikwijdte en het effect van de uitgebreide strategie ter verbetering van de naleving van de belastingwetgeving is veeleer op de middellange termijn te verwachten. De vaststelling van de fiscale stabiliseringswetgeving is uitgesteld en er moeten verdere maatregelen worden genomen om het begrotingskader te versterken. In 2011 is besloten de pensioengerechtigde leeftijd geleidelijk te verhogen. Eind 2012 zijn wetswijzigingen vastgesteld inzake aanvullende pensioenspaarregelingen. Er moet echter nog wetgeving worden ingevoerd voor een bredere hervorming van het pensioenstelsel, maar ook maatregelen om mensen langer aan het werk te houden.

Groei en concurrentievermogen: Litouwen heeft zijn concurrentievermogen de afgelopen jaren versterkt door de lonen duurzaam te verlagen en het vermogen te vergroten om op andere factoren dan prijs te concurreren. Wat betreft onderzoek en innovatie en de onderwijsprestaties is een grote inhaalslag echter mogelijk. Bovendien moet de sterke afhankelijkheid van ingevoerde energie worden teruggedrongen door hervormingen in de energiesector (Litouwen heeft namelijk een van de meest energie- en koolstofintensieve economieën van de EU). Er zijn maatregelen genomen ten aanzien van de energienetten, maar de uitvoering verloopt nog vrij traag. Litouwen heeft, wat de energie-efficiëntie van gebouwen betreft, de wettelijke belemmeringen voor de toekenning van specifieke leningen aan bepaalde categorieën eigenaars weggenomen. Dat is een stap in de goede richting, maar de concrete impact van deze maatregelen moet nog worden beoordeeld. De overheid heeft een regelgevend kader ingesteld voor de hervorming van de staatsbedrijven en de transparantie aanzienlijk versterkt. De uitdaging is nu om alle onderdelen van de hervorming uit te voeren.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De arbeidsmarktsituatie in Litouwen is verder verbeterd, maar de jeugdwerkloosheid en langdurige werkloosheid blijven zorgwekkend hoog. Er is een stijgend tekort aan geschoold personeel. De regering heeft maatregelen genomen om de jeugdwerkloosheid aan te pakken, die enige positieve resultaten hebben gehad. Een garantieregeling voor jongeren is in voorbereiding. De maatregelen in het kader van het actieve arbeidsmarktbeleid zijn echter nog niet voldoende gericht op laaggeschoolden en personen die minder dicht bij de arbeidsmarkt staan. Leercontracten in beroepsonderwijs en -opleiding worden nog onvoldoende gestimuleerd. De wetgeving inzake arbeidsbescherming blijft restrictief: de arbeidswet is slechts in beperkte mate gewijzigd en de impact daarvan is gering. Er zijn al hervormingen doorgevoerd om arbeidscontracten met vaste looptijd in de particuliere sector te liberaliseren, maar deze zijn door de beperkte periode en reikwijdte onvoldoende. Er is begonnen met de uitvoering van de maatregelen om de sociale bijstand in geld te hervormen en deze beter op het doel af te stemmen. Verhoging van

het algemene minimumloon zou moeten leiden tot minder armoede onder werkenden en kan tot vermindering van de algemene armoede leiden. De maatregelen lijken echter onvoldoende om armoede en sociale uitsluiting te bestrijden.

Luxemburg

Overheidsfinanciën: Luxemburg heeft vooruitgang geboekt met de begrotingsconsolidatie en komt daardoor dichterbij de verwezenlijking van de middellangetermijndoelstelling. Er zijn echter verdere inspanningen nodig om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op de lange termijn te waarborgen. Er is een wetsontwerp uitgewerkt voor een begrotingskader voor de middellange termijn, maar de goedkeuring daarvan heeft vertraging opgelopen. De hervorming van het pensioenstelsel die in december 2012 is vastgesteld, kan slechts worden gezien als een eerste stap in de richting van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op de lange termijn. Er zijn aanvullende maatregelen nodig, ook met betrekking tot langdurige zorg. Luxemburg heeft nog geen maatregelen getroffen om de toepassing van het btw-standaardtarief uit te breiden, wat zou bijdragen tot hogere opbrengsten uit consumptie.

Groei en concurrentievermogen: De nominale loonkosten per eenheid product zijn in Luxemburg in de periode 2008–2012 met bijna 16 % gestegen, bijna tweemaal zo snel als in de buurlanden. Luxemburg heeft echter slechts partiële en tijdelijke maatregelen getroffen om het loonvormingsmechanisme te verbeteren. Er zijn enkele inspanningen geleverd om de structuur van de economie te diversifiëren; die is namelijk sterk afhankelijk van de financiële sector (circa 30 % van de totale toegevoegde waarde). Er moet echter meer worden gedaan, met name om de huidige zwakte van het Luxemburgse stelsel voor onderzoek en innovatie aan te pakken. Dankzij recente wetgeving is de regeldruk voor professionele diensten aanzienlijk verminderd en is de toegang voor dienstverleners vergemakkelijkt. Het is waarschijnlijk dat de fiscale bevoordeling van schulden in de vennootschapswetgeving heeft bijgedragen tot de hoge schuldenlast van het bedrijfsleven, maar er zijn geen maatregelen getroffen om dit aan te pakken. Luxemburg ligt niet op schema wat de doelstelling voor de emissie van broeikasgassen betreft. Er moet meer worden gedaan om de negatieve effecten van de lage belasting op energieproducten voor het vervoer te compenseren en het openbaar vervoer te verbeteren.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Het onderwijsstelsel van Luxemburg staat voor specifieke uitdagingen als gevolg van de noodzaak van meertaligheid, het grote bevolkingsdeel met een migrantenachtergrond (43,1 %) en de specifieke vaardigheden waarom een zeer gespecialiseerde arbeidsmarkt met een grote financiële sector vraagt. De situatie blijft moeilijk voor migranten en jongeren met een lage scholing. Luxemburg heeft maatregelen genomen die in de goede richting gaan, zoals het opzetten van een centrum voor loopbaanadvies, een waarnemingspost voor de werkgelegenheid, zogenoemde “fit for jobs”-stimuleringsmaatregelen en een jeugdgarantieregeling. De uitvoering daarvan is echter nog onvolledig. Er wordt momenteel gewerkt aan een hervorming van het secundair onderwijs. Gezien de geringe arbeidsparticipatie van oudere werknemers zijn met de pensioenhervorming financiële prikkels ingevoerd om mensen langer aan het werk te houden.

Hongarije

Overheidsfinanciën: In 2013 is de buitensporigtekortprocedure voor Hongarije beëindigd, waarna de autoriteiten een enigszins minder strikt begrotingsbeleid zijn gaan voeren. Volgens de begrotingsprognose voor 2014 van de Commissie komt het tekort precies uit op de referentiewaarde van het Verdrag (3 % van het bbp), maar is er een groot risico dat het verder oploopt. Ook recente beslissingen op het gebied van het begrotingsbeleid wijzen niet op een verschuiving naar een meer groeivriendelijke begrotingsstrategie. Er zijn wel wat maatregelen genomen om het begrotingsbeheer te verbeteren, maar er zijn nog verdere inspanningen nodig.

Financiële sector: De kredietverlening aan het mkb is weer op gang gekomen en de sector is minder afhankelijk geworden van leningen in vreemde valuta dankzij de “financiering voor groei”-regeling van de centrale bank. Deze regeling kan echter op middellange termijn een aanzienlijke aanslag op de begroting betekenen. De sectorspecifieke belastingen voor de financiële sector zijn in 2013 opnieuw verhoogd. Ook werkt de regering momenteel aan een nieuwe steunregeling voor hypotheekleningen van huishoudens in vreemde valuta, en de kosten daarvan zouden ertoe kunnen leiden dat de kredietverlening door de banken verder terugloopt. De toezichthoudende autoriteit is opgegaan in de Magyar Nemzeti Bank; dit moet leiden tot meer noodbevoegdheden en tot een betere integratie van macro- en microprudentiële instrumenten. Er zijn geen verdere stappen gezet om de portefeuilles op te schonen, hoewel de banksector een nogal hoog percentage oninbare leningen op de balans heeft staan (bijna 20 %), naast een hoog percentage geherstructureerde leningen.

Groei en concurrentievermogen: Hongarije vertoont een tragere economische groei dan een aantal buurlanden (PL, CZ, SK) als gevolg van de schuldafbouw in bepaalde sectoren en een verslechtering van het ondernemingsklimaat. Deze verslechtering is voor een belangrijk deel te wijten aan een gebrek aan voorspelbaarheid, aan verstoringen van het overheidsbeleid dat investeerders steeds meer beperkingen oplegt, en aan de kwaliteit van de vennootschapsbelasting, met name in de financiële sector. Er is tot nu toe geen gevolg gegeven aan de aanbevelingen met betrekking tot het ondernemingsklimaat.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De arbeidsmarkt loopt achter op het EU-gemiddelde: de arbeidsparticipatiegraad is laag. Vooral de werkloosheid onder jongeren en de langdurige werkloosheid zijn zorgwekkend. Er wordt gewerkt aan een garantieregeling voor jongeren. Het grootschalige werkverschaffingsprogramma dat de overheid in 2011 heeft ingevoerd, heeft er wel voor gezorgd dat de werkloosheid niet verder uit de hand is gelopen, maar wat het effect is op de lange termijn moet nog blijken. Het geplande activeringsinitiatief gaat in de goede richting, maar blijft een eenmalige maatregel. Het effect van de programma's voor een leven lang leren moet nog worden afgewacht. Er wordt nog gewerkt aan strategieën op het gebied van schooluitval, een leven lang leren en het hoger onderwijs. De sociale bijdragen zijn gericht verlaagd om de vraag naar arbeid te stimuleren, maar het effect van deze maatregel is nog niet merkbaar. Hoewel het werkende deel van de bevolking licht is gegroeid, nemen armoede en sociale uitsluiting toe en kampen veel mensen met ernstige materiële deprivatie. De situatie is verslechterd doordat de werkloosheidsuitkeringen korter en lager zijn geworden en er minder geldelijke maatschappelijke steun beschikbaar is nu de criteria om daarvoor in aanmerking te komen, zijn verscherpt.

Malta

Overheidsfinanciën: Malta wil het algemene overheidstekort in 2013 terugdringen tot 2,7 % van het bbp, maar volgens de najaarsprognose van de Commissie zal het waarschijnlijk 3,4 % van het bbp worden. Malta heeft maatregelen aangekondigd om de naleving van de belastingwetgeving te verbeteren en belastingontwijking te bestrijden, maar de uitvoering van die maatregelen is nog aan de gang. Er moeten maatregelen worden getroffen om schulden voor vennootschappen minder aantrekkelijk te maken. Voor het einde van het jaar wordt een hervorming van het begrotingskader verwacht. De houdbaarheid van de overheidsfinanciën van Malta op de lange termijn blijft problematisch, aangezien de voorspelde groei van de leeftijdsgerelateerde uitgaven ruim boven het gemiddelde van de EU blijft liggen. Wat de hervorming van het pensioenstelsel betreft, zijn de verhogingen van de pensioenleeftijd te geleidelijk en niet gekoppeld aan de levensverwachting. Malta wil dit op de korte tot middellange termijn compenseren met andere maatregelen, zoals verhoging van de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen (voor het einde van het jaar wordt een strategie voor actief ouder worden verwacht), maar een visie voor de lange termijn ontbreekt. De uitgaven voor gezondheidszorg verergeren het probleem nog. De autoriteiten hebben een aantal maatregelen genomen om het stelsel efficiënter te maken, maar het effect daarvan is nog onduidelijk.

Financiële sector: De autoriteiten hebben het voornemen om twee bankverordeningen te herzien die betrekking hebben op voorzieningen voor verliezen op leningen en concentratierisico's. De ontwerpverordeningen zijn nog in bespreking en de aanvankelijk gestelde deadline is al gemist. Om het toezicht te verbeteren, is een Gemeenschappelijke Raad voor financiële stabiliteit ingesteld en een wijziging van de wet inzake de Centrale Bank van Malta voorgesteld.

Groei en concurrentievermogen: Er zijn plannen om de energievoorziening te diversifiëren door de huidige oliegestookte elektriciteitscentrale om te bouwen voor gas en een nieuwe LNG-centrale te bouwen. Bovendien is een koppellijn voor elektriciteit met Italië in aanbouw, maar daarbij is vertraging opgelopen. Steunregelingen voor hernieuwbare energie zijn opgezet, maar er zijn problemen gerezen bij de ontwikkeling van de geplande grote windmolenparken. Er zijn enkele beperkte maatregelen genomen om tekortkomingen in de vervoerssector aan te pakken, maar het gebruik van het openbaar vervoer blijft achter bij de verwachtingen waarvan bij de hervormingen is uitgegaan. In het algemeen lijken verdere inspanningen op het gebied van energie-efficiëntie noodzakelijk. Malta werkt aan de invoering van een kader voor elektronische aanbesteding om de efficiëntie op het gebied van overheidsopdrachten te vergroten. In 2013 is een hervorming van het justitiële stelsel van start gegaan.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De arbeidsparticipatie van vrouwen is nog zeer laag, maar neemt wel toe. Sinds 2011 zijn maatregelen ingevoerd (zoals openbare en particuliere kinderopvang en naschoolse opvang), maar het effect en de betaalbaarheid zorgen nog voor problemen. Het moederschapsverlof is verlengd en voor werkende ouders zijn nieuwe inkomstenbelastingvoordelen ingevoerd. Het percentage vroegtijdige schoolverlaters is nog hoog, maar er zijn maatregelen genomen om het probleem aan te pakken. Maatregelen voor alfabetisering, een leven lang leren en herintreding van werkzoekenden en niet-actieve

personen op de arbeidsmarkt zijn gepland, als aanvulling op de lopende hervorming van de leercontractenregeling. Malta's mechanisme om de lonen aan te passen aan de kosten van levensonderhoud heeft specifieke kenmerken die de negatieve effecten ervan lijken te verminderen. Het is echter wenselijk dat Malta het effect van het mechanisme nauwlettend in het oog houdt en bereid is het zo nodig te hervormen.

Nederland

Overheidsfinanciën: Mede door de zwakke economische ontwikkeling heeft Nederland al sinds 2009 een buitensporig begrotingstekort. Volgens de najaarsprognose 2013 van de Commissie is de economie in 2012 met 1,2 % gekrompen en wordt voor 2013 een krimp van 1 % verwacht, gevolgd door een lichte groei in 2014. Nederland heeft een hervorming van het eerstelijderspensioen goedgekeurd. De hervormingen van de tweede pijler en de langdurige zorg moeten nog worden goedgekeurd. Naar verwachting zullen de maatregelen ter verbetering van de werking van de pensioenfondsen de fiscale subsidies voor het systeem verminderen en tegelijkertijd de inzetbaarheid van oudere werknemers vergroten.

Financiële sector: Gezien de significante structurele verstoring van de Nederlandse woningmarkt zijn verdere hervormingen noodzakelijk, ook om te voorkomen dat de verstoring de rest van de economie aantast en zo het herstel vertraagt. Sinds april 2012 is een reeks maatregelen ten uitvoer gelegd. Bij een aantal daarvan gaat het om de aanpassing van de fiscale behandeling van de woningfinanciering. De geleidelijke beperking van de hypotheekrenteaftrek en de versterking van de prikkel om af te lossen, zijn nuttig, maar deze maatregelen worden te traag ingevoerd. De recente invoering van enige huurdifferentiatie in de socialewoningsector op basis van het inkomen is een stap in de goede richting, maar het effect ervan moet nog worden beoordeeld.

Groei en concurrentievermogen: Er zijn structurele hervormingen ondernomen, maar de hoognodige hervormingen lijken hun dynamiek te hebben verloren. In deze economisch moeilijke tijden van stijgende werkloosheid zijn hernieuwde inspanningen nodig om het groeipotentieel van de Nederlandse economie te vergroten. Nederland heeft zijn score op het prestatiescorebord voor onderzoek en innovatie voor 2013 verbeterd, en bevindt zich nu in de groep van “innovatievolgers” met prestaties die boven het gemiddelde liggen. Diverse maatregelen zijn aangekondigd, worden uitgevoerd en worden gezien als stappen in de goede richting. De aanbeveling inzake concurrentievermogen en onderzoek en ontwikkeling is daarom in 2013 komen te vervallen. Alhoewel de overheidsuitgaven voor onderwijs aan de bezuinigingen lijken te ontsnappen, staat de financiering voor niet aan voorwaarden gebonden fundamenteel onderzoek wel onder druk. In 2012 en 2013 zijn maatregelen genomen om het ondernemingsklimaat te verbeteren, maar op bepaalde gebieden is er ruimte voor verdere verbetering.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De arbeidsmarktsituatie in Nederland is de laatste tijd verslechterd. De maatregelen om de arbeidsparticipatie te vergroten, omvatten hogere belastingkortingen op arbeid en een progressieve vermindering van de negatieve fiscale prikkels voor tweede verdieners. Daarnaast is het de bedoeling de arbeidsmobiliteit te vergroten door de wetgeving inzake ontslagbescherming en de duur van de werkloosheidsuitkeringen te herzien, en ook door maatregelen om specifieke groepen in de arbeidsmarkt op te nemen. Eind 2012 heeft de regering een aantal hervormingen van het sociaal-economische beleid voorgesteld. De voorgenomen maatregelen betreffende de regeling voor werkloosheidsuitkeringen, de wetgeving inzake ontslagbescherming en de nieuwe participatiewet moeten nog worden uitgevoerd. Het is echter de bedoeling om de maatregelen in een langzaam tempo in te voeren. Er zijn aanvullende hervormingen nodig om de werking van de arbeidsmarkt te verbeteren.

Oostenrijk

Overheidsfinanciën: Oostenrijk heeft zijn algemeen overheidstekort met succes teruggeschoefd en werkt aan de verwezenlijking van de middellangetermijndoelstelling (MTD); anderzijds moet de jaarlijkse structurele inspanning worden opgevoerd. De overlappende bevoegdheden van het federale, het regionale en het lokale niveau, en de gebrekkige samenhang tussen de bevoegdheden voor het innen van inkomsten en het verrichten van uitgaven vormen een uitdaging die moet worden aangepakt. Deze situatie kan immers een bedreiging vormen voor sommige lopende hervormingen, bijvoorbeeld voor het systeem van targets voor de uitgaven in de gezondheidszorg.

Financiële sector: Er is een herstructurering gaande van de (gedeeltelijk) genationaliseerde banken, maar extra ingrijpen is nodig en de budgettaire risico's moeten scherp in de gaten worden gehouden.

Groei en concurrentievermogen: Er moet meer worden gedaan om de mededinging en het verstrekken van diensten te vergemakkelijken, onder andere door buitensporige belemmeringen voor dienstenaanbieders te elimineren en na te gaan of restricties in gereguleerde beroepen door het algemeen belang gerechtvaardigd zijn. Een hervorming van het mededingingsrecht is momenteel aan de gang, maar de twijfels omtrent de toereikendheid van de aan de federale mededingingsautoriteit toegewezen middelen blijven. Voorts heeft Oostenrijk, niettegenstaande dat sinds 2012 extra begrotingsmiddelen zijn uitgetrokken, nog niet alle vereiste maatregelen getroffen om te waarborgen dat het toenemende aantal studenten toegang tot aangepaste opleidingen van hoge kwaliteit krijgt en de studie daadwerkelijk afmaakt.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Oostenrijk heeft maatregelen getroffen om de arbeidsmarktparticipatie van oudere werknemers op middellange termijn te verhogen en vervroegde uittrekking te beperken. Er zal moeten worden op toegezien of deze maatregelen worden uitgevoerd en of ze effectief zijn. Er zijn geen initiatieven genomen om de gelijkschakeling van de wettelijke pensioenleeftijd voor mannen en vrouwen te bewerkstelligen. De directe belastingen op arbeid en de socialezekerheidsbijdragen blijven hoog en er zijn geen initiatieven genomen om de belastingdruk te verleggen van arbeid naar belastinggrondslagen die minder nadelig zijn voor de groei. Er zijn enkele maatregelen genomen om de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen te verhogen. Er is sprake van een zekere uitbreiding van de kinderopvang en de langdurige zorg, maar de uitgetrokken begrotingsmiddelen lijken niet ambitieus genoeg te zijn om de toenemende vraag op te vangen. Er zijn maatregelen genomen om de arbeidsmarktparticipatie van mensen met een migrantenachtergrond te verhogen, bijvoorbeeld de taalverwervingsstrategie, en om de onderwijsprestaties te verbeteren, voornamelijk van kansarme jongeren. De vooruitgang verloopt traag en er zal van nabij moeten worden toegezien op de effectiviteit van de maatregelen.

Polen

Overheidsfinanciën: Voor de uitvoering van de in het kader van het stabiliteits- en groeipact gedane aanbeveling om het tekort in 2014 tot 3 % van het bbp terug te dringen, heeft Polen nieuwe budgettaire maatregelen getroffen inzake met name het pensioenstelsel, het begrotingskader, de naleving van de belastingwetgeving en de belastingopbrengsten. Polen heeft niet gesneden in de groeibevorderende uitgaven, omdat de maatregelen om het tekort te verminderen de afgelopen jaren voor een belangrijk deel bestonden uit investeringsbeperkingen. Een hervorming van het begrotingskader is vastgesteld, maar nog niet uitgevoerd. De naleving van de belastingwetgeving is nog problematisch. Vanaf begin 2013 wordt de wettelijke pensioenleeftijd in Polen geleidelijk verhoogd tot 67 jaar. De bijzondere socialezekerheidsregeling voor landbouwers en het bijzondere pensioenstelsel voor mijnwerkers blijven echter ongewijzigd. Om de kosten in de gezondheidszorg beter te beheersen, heeft Polen maatregelen aangekondigd betreffende het beheer van het nationale gezondheidsfonds. Een ontwerpverordening inzake sociale zorg bevat ook enkele maatregelen voor een sterker gericht sociaal beleid. De impact daarvan zal echter op basis van de definitieve wettelijke maatregelen moeten worden beoordeeld.

Groei en concurrentievermogen: De hervorming van het wetenschappelijk en hoger onderwijs is een stap in de goede richting, maar Poolse bedrijven presteren, wat innovatie betreft, nog slecht. De tot dusver genomen maatregelen om de investeringen van het bedrijfsleven in onderzoek en ontwikkeling en innovatie binnen bedrijven te stimuleren, hebben nog niet tot een duidelijke verbetering geleid. De maatregelen van de overheid om innovatie te steunen zijn onvoldoende doelgericht. Er wordt nauwelijks gebruikgemaakt van efficiënte instrumenten zoals de al bestaande fiscale stimuleringsmaatregelen en verbeterde of alternatieve belastingregelingen. De meeste maatregelen voor de sector energie verkeren nog in de voorbereidingsfase. Zowel voor de elektriciteits- als voor de gasector is het een en ander gedaan; zo zijn er projecten gestart voor de ontwikkeling en modernisering van het elektriciteitsnet en is in 2012 het gashandelsplatform van start gegaan. Overheidsgebouwen zijn gemoderniseerd om de energie-efficiëntie ervan te verbeteren. De projecten voor investeringen in de spoorwegen ondervinden, ondanks enige inspanningen, voor het merendeel nog steeds vertragingen. De regelgevende instantie voor de spoorwegen is echter versterkt. Polen heeft een behoorlijke hervormingsagenda vastgesteld, waarbij de kwalificatievereisten voor maar liefst 230 beroepen worden afgeschaft of afgezwakt. Een eerste groep wetswijzigingen is al in werking getreden. Polen heeft nog geen maatregelen genomen als rechtstreeks antwoord op de aanbevelingen voor afval- en waterbeheer, of de versnelde invoering van breedband.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Er zijn enkele maatregelen genomen om de jeugdwerkloosheid te verminderen. De overheid heeft hervormingen aangekondigd op het gebied van onderwijs en opleiding. Er zijn aanvullende maatregelen in voorbereiding om het werkgelegenheidsbeleid gericht te maken, met name wat jongeren betreft. In september 2013 is een strategie voor een leven lang leren vastgesteld. Er zijn echter verdere inspanningen nodig om de toegang tot leercontracten en opleiding op het werk te verbeteren. Polen heeft slechts beperkte maatregelen genomen om de segmentering van de arbeidsmarkt terug te dringen en armoede onder werkenden te bestrijden. Het aantal plaatsen in de kinderopvang neemt toe, maar het aanbod aan crècheplaatsen blijft te laag om de

arbeidsmarktparticipatie van vrouwen significant te vergroten. Er is nog geen blijvende, overtuigende hervorming doorgevoerd van KRUS, het socialezekerheidsstelsel voor landbouwers.

Portugal

Overheidsfinanciën: De voorbije drie jaar is de begrotingsconsolidatie vooruitgegaan met een begrotingsinspanning van ongeveer 5,1 % van het bbp. Volgens de najaarsprognose 2013 van de Commissie zal het algemene overheidstekort in 2013 5,95 % van het bbp bedragen. De regering heeft haar doelstelling voor het tekort van 4 % van het bbp in 2014 bevestigd op basis van permanente consolidatiemaatregelen. De begrotingsconsolidatie in 2013 omvat stijgingen in de personen- en in de vastgoedbelasting en de invoering van enkele maatregelen die in de herziening van de overheidsuitgaven waren opgenomen. Na uitspraken van het Grondwettelijk Hof werden de twee bonussen voor ambtenaren en gepensioneerden van de overheidssector die in 2012 waren afgeschaft, opnieuw ingevoerd. Door de hervormingen van de overheidssector wordt het beheer van de overheidsfinanciën versterkt, wordt belastingontwijking bestreden, worden de staatsbedrijven geherstructureerd en worden de kosten van publiek-private partnerschappen verminderd.

Financiële sector: De Portugese banken hebben de kapitaalratio's vanaf het begin van het economisch aanpassingsprogramma aanzienlijk verbeterd en dankzij een meer evenwichtige financieringsstructuur en beschikbare liquiditeit zijn zij in een goede positie om korte perioden van onzekerheid en een mogelijke achteruitlopende activakwaliteit het hoofd te bieden. De financiële sector bouwde zijn schulden in een hoger tempo af wegens de zwakke vraag om leningen en bereikte aan het einde van het tweede kwartaal van 2013 een verhouding tussen kredieten en deposito's van 122 %. Momenteel worden maatregelen ten uitvoer gelegd om ervoor te zorgen dat levensvatbare kmo's voldoende financiering kunnen vinden, waaronder initiatieven om de diversificatie van financieringsbronnen aan te moedigen.

Groei en concurrentievermogen: De agenda voor structurele hervormingen van het economische aanpassingsprogramma is goed opgeschoten. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van het gerechtelijk apparaat, de netwerkindustrieën, huisvesting, de diensten en de gereguleerde beroepen. Met wat vertraging zijn er een aantal belemmeringen voor het zakenleven weggenomen door de administratieve rompslomp te verminderen en de vergunningsprocedures te vergemakkelijken. Er moet nog meer gebeuren om de vervoersector duurzamer te maken en voor concurrentie open te stellen, vooral in havens. Er zijn enkele belangrijke maatregelen genomen om de liquiditeitsomstandigheden van de ondernemingen te verbeteren, vooral die van de kmo's.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Sinds het begin van de economische crisis is de werkgelegenheid duidelijk gedaald en de arbeidsparticipatie is gedaald van 73,1 % in 2008 tot 66,5 % in 2012. Hoewel de situatie op de arbeidsmarkt onlangs verbeterd is, blijft de werkloosheid hoog, vooral bij de jongeren. In het kader van de langetermijnstrategie voor het scheppen van werkgelegenheid werden de volgende hervormingen doorgevoerd: de regels inzake collectieve onderhandelingen zijn flexibeler geworden, een aanzienlijke verlaging van de afvloeiingspremies, een verlaging van de werkloosheidsuitkeringen om de terugkeer naar de arbeidsmarkt aantrekkelijker te maken, wijzigingen in de regelingen van de arbeidstijd en hervormingen van het actief arbeidsmarktbeleid en het beroepsonderwijs- en -opleidingsstelsel om de discrepanties tussen de gevraagde en de aangeboden vaardigheden te verminderen. Ook op het gebied van het onderwijs zijn belangrijke maatregelen genomen.

Roemenië

Overheidsfinanciën: De buitensporigtekortprocedure van Roemenië liep af in juni 2013. Het begrotingsbeheer is versterkt door een wet inzake begrotingsaansprakelijkheid, de oprichting van een begrotingsraad, pensioenhervormingen en maatregelen om de begrotingsprocedure te verbeteren. De betalingsachterstanden van de overheid en de budgettaire houdbaarheid en doeltreffendheid van de gezondheidszorg blijven echter een probleem vormen. Een ander probleem is de slechte naleving van de belastingwetgeving, waardoor de ontvangsten ernstig tegenvallen, vooral op het gebied van btw en belasting op arbeid.

Financiële sector: Er zijn verschillende maatregelen genomen om de financiële sector te versterken: het kader voor de afwikkeling van banken werd verstevigd, de depositogarantiefondsen werden versterkt en voor de volledige banksector werden internationale verslagleggingsnormen ingevoerd. Daarnaast werden maatregelen genomen om niet-afgedekte leningen van consumenten en kmo's in vreemde valuta's te ontmoedigen. De achteruitlopende activakwaliteit wordt aangepakt met nieuwe maatregelen.

Groei en concurrentievermogen: Roemenië wordt geconfronteerd met belangrijke uitdagingen op het gebied van concurrentievermogen: prevalentie van lage- en middentechsectoren, lage overheids- en particuliere investeringen in O&O, lage productiviteit in industrie en diensten en moeilijkheden voor de ondernemingen om te groeien. Momenteel wordt een nationale strategie voor het concurrentievermogen ontwikkeld die al deze beleidsterreinen bestrijkt. De herstructurering van de staatsbedrijven met het oog op beter beheer en betere resultaten, vooral in de vervoer- en energiesector, verloopt traag. De zwakke overheidsdiensten blijven een groot probleem voor de groei en het concurrentievermogen en belemmeren de absorptie van EU-middelen. De actieplannen die zijn opgesteld om de overheidsdiensten doeltreffender te maken, worden traag ten uitvoer gelegd. Voor eind 2013 wordt een strategie voor de versterking van de overheidsdiensten voorbereid. Het nationale prioritaire actieplan tot verbetering van de absorptie van EU-middelen heeft niet veel resultaat opgeleverd, hoewel het absorptiepercentage van EU-middelen gestegen is.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De totale werkloosheid in Roemenië is betrekkelijk laag, maar neemt toe (7,5 % in september 2013). De jeugdwerkloosheid is echter hoog (23 %), terwijl de totale arbeidsparticipatie in 2012 slechts 63,8 % bedroeg. In 2013 hebben de Roemeense autoriteiten een nationaal plan ten uitvoer gelegd om jongeren aan werk te helpen. Momenteel wordt een nationale werkgelegenheidsstrategie 2013-2020 voorbereid, die op jongeren, ouderen, landbouwers, vrouwen en kwetsbare groepen is gericht. Om zwartwerk tegen te gaan wordt sinds 2011 een wet inzake de activiteiten van dagloners ten uitvoer gelegd. Armoedebestrijding blijft een grote uitdaging voor Roemenië. In 2011 ging een hervorming van de sociale bijstand van start die zou moeten helpen om de sociale uitkeringen doeltreffender en doelmatiger te maken.

Slovenië

Overheidsfinanciën: Slovenië heeft toegezegd zijn buitensporig tekort tegen 2015 te corrigeren. Het begrotingskader ondergaat verdere wijzigingen na de grondwetswijziging van mei 2013, die de grondslag vormt voor de vaststelling van de regel inzake het structurele begrotingssaldo/overschot van de overheid. Door de laatste pensioenhervorming worden de pensioenuitgaven slechts tot 2020 gestabiliseerd. Daarna zullen de pensioenuitgaven naar verwachting boven het EU-gemiddelde stijgen. De regering heeft een werkgroep opgericht om de opties voor verdere hervormingen te onderzoeken. De druk op de duurzaamheid op langere termijn vloeit ook voort uit de verwachte stijging van de vraag naar langetermijncare en de daarmee verband houdende uitgaven als gevolg van de vergrijzing. In mei 2013 stelde de regering plannen op voor de versterking van de gemeenschapszorg op lange termijn en de nieuwe wet inzake langetermijncare wordt naar verwachting in de eerste helft van 2014 aangenomen.

Financiële sector: Verschillende Sloveense banken hadden te kampen met blijvende druk op hun betrekkelijk lage kapitaalbuffers en hun afhankelijkheid van de staat voor kapitaal is een wezenlijke bedreiging voor de houdbaarheid van de begroting. In augustus 2013 startte de Bank van Slovenië een onafhankelijke kwaliteitsbeoordeling van de bankactiva en stresstests voor bijna 70 % van de banksector. Die operatie is op schema en zal eind 2013 afgerond zijn. De nieuwe bankactivabeheersmaatschappij is grotendeels klaar om activa te ontvangen om verliezen op de bankbalansen te helpen aan te zuiveren. De Sloveense autoriteiten hebben de eerste stappen gezet om hun kader voor bankregelgeving tegen eind 2013 te herzien en om de toezichthoudende capaciteit, de transparantie en de bekendmaking van statistieken te verbeteren.

Groei en concurrentievermogen: Gegevens van het Hooggerechtshof lijken te bevestigen dat bepaalde positieve tendensen in de efficiëntie van het gerechtelijk apparaat blijven aanhouden. Er wordt gewerkt aan een kader voor buitengerechtelijke financiële herstructurering van niet-financiële ondernemingen, maar de termijn van september 2013 die in de landspecifieke aanbevelingen was vastgesteld, is niet gehaald. Midden september werd een werkgroep van deskundigen opgericht om de buitengerechtelijke herstructurering in het insolventiewetboek op te nemen en in oktober nam de regering nieuwe wijzigingen van de insolventiewet aan. Het Ministerie van Financiën heeft in september een nieuwe ontwerpwet voorbereid tot oprichting van de Sloveense soevereine holding, die het vehikel moet worden om het indirecte aandeelhouderschap van de staat te consolideren en de privatisering van niet-essentiële staatsactiva te vergemakkelijken. De termijn van september 2013 voor de indeling van de staatsactiva is echter niet gehaald. Het ministerieel overleg van 2012 om de talrijke gereguleerde beroepen van Slovenië te stroomlijnen is sinds mei 2013 niet meer opgeschoten. Het pas onafhankelijk geworden agentschap voor de bescherming van de concurrentie heeft extra personeel gekregen, maar heeft te kampen met een gebrek aan financiële middelen, dat nog wordt verergerd door de voor 2014 geplande bezuinigingen.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Voor de hervormingen van de arbeidsmarkt is een werkgroep opgericht, die tegen maart 2014 verslag moet uitbrengen over de tenuitvoerlegging en het effect van de hervorming van maart 2013. Er wordt een nieuwe regelgeving inzake studentenarbeid voorbereid met de bedoeling socialezekerheidsbijdragen in te voeren om het

systeem billijker te maken, en tegelijkertijd de flexibiliteit te behouden. Daarnaast worden in de onderwijssector maatregelen genomen om de toegang tot de status van student te beperken. De onderhandelingen met de sociale partners over de voorgenomen herziening van de wet inzake het minimumloon zullen van start gaan. Om de vraag naar en het aanbod van vaardigheden op elkaar af te stemmen, zijn eerdere beperkte maatregelen genomen. Slovenië bereidde enkele nieuwe, op maat gesneden actieve arbeidsmarktmaatregelen voor en legde die ten uitvoer. De doeltreffendheid daarvan zal van nabij moeten worden gevolgd.

Slowakije

Overheidsfinanciën: Slowakije heeft een intensieve consolidatie-inspanning gedaan om tegen 2013 het buitensporig tekort te corrigeren. De eenmalige maatregelen die daarbij zijn genomen, zullen in de toekomst moeten worden vervangen door meer structurele maatregelen om ervoor te zorgen dat de correctie duurzaam is. De overheidsinvesteringen en de uitgaven voor onderwijs (als percentage van het bbp) zijn de voorbije jaren gedaald en nemen in de volgende begroting nog verder af, waardoor het moeilijk zal worden om gevolg te geven aan de aanbeveling de groeibevorderende uitgaven op peil te houden. Door de hervorming van het pensioenstelsel van 2012 is de duurzaamheid op lange termijn gestegen, maar het stelsel van de ambtenarenpensioenen zal naar verwachting op lange termijn nog altijd een tekort hebben. De geplande hervormingen van de gezondheidszorg zijn tot dusver nog niet opgeschoten. In 2012-2013 zijn verschillende maatregelen genomen om de heffing van belasting op arbeid in de verschillende arbeidsvormen billijker te maken en om de btw-wetgeving beter te doen naleven. Er moet nog meer worden gedaan om ook de andere belastingwetgeving dan de btw-wetgeving beter te doen naleven. Daarnaast kan meer gebruik worden gemaakt van belastingen die minder nadelig zijn voor de groei, zoals vastgoed- en milieubelastingen.

Groei en concurrentievermogen: Slowakije staat voor de uitdaging op middellange termijn meer op kennis gebaseerde groei en concurrentievermogen te ondersteunen. De versterking van de instellingen, het menselijk kapitaal, de innovatiecapaciteit en het ondernemingsklimaat is een voorwaarde om die uitdaging aan te gaan. In 2012 en 2013 werden maatregelen genomen om de aanbestedingen en het gerechtelijk apparaat transparanter te maken en de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie te versterken. Het hervormingsproces van het gerechtelijk apparaat is echter aan de gang. In 2012 startte de regering een belangrijke hervorming van de overheidsdiensten met uitvoeringsmaatregelen die over verschillende jaren gespreid zijn. In de gereguleerde industrieën, met name in de energiesector, moeten de concurrentie en de transparantie van de prijsvormingsmechanismen nog altijd worden verbeterd.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Slowakije heeft maatregelen genomen om het actief arbeidsmarktbeleid te hervormen. Het valt echter af te wachten of de tenuitvoerlegging van de hervorming van mei 2013 het verwachte resultaat zal opleveren, met name wat de effectbeoordeling en de capaciteit van de arbeidsbemiddelingsdiensten betreft, en er moeten nog altijd meer gerichte maatregelen voor de meeste benadeelde werkzoekenden worden genomen. De arbeidsparticipatie van vrouwen wordt belemmerd door het gebrek aan kwalitatief hoogwaardige voorschoolse educatie en opvang, vooral voor kinderen jonger dan drie jaar. Slowakije moet nog maatregelen nemen voor de sociale insluiting van gemarginaliseerde gemeenschappen. Op het gebied van onderwijs heeft Slowakije een aantal maatregelen genomen. Zo is een actieplan voor de jeugd van start gegaan en zijn de wetten inzake beroepsonderwijs en -opleiding, hoger onderwijs en een leven lang leren gewijzigd.

Finland

Overheidsfinanciën: De Finse overheidsfinanciën zijn over het algemeen gezond en Finland heeft de geplande begrotingsconsolidatiemaatregelen genomen. Niettemin maakte het verslechterende economische klimaat het moeilijk om de verwachte resultaten te boeken en de nodige stappen in de richting van de middellangetermijnbegrotingsdoelstelling te zetten. Finland heeft zijn middellangetermijndoelstelling (MTD) van 0,5 % structureel overschot in 2012 niet kunnen verwezenlijken en heeft een nieuwe MTD vastgesteld van een tekort van 0,5 % in 2013. Volgens de najaarsprognose van de Commissie voor 2013 zal deze doelstelling echter ook niet worden gehaald. In augustus 2013 heeft de Finse regering een structureel hervormingsprogramma ingevoerd ter aanvulling en versterking van eerdere toezeggingen en maatregelen om de groei te bevorderen en het houdbaarheidstekort terug te dringen. Er wordt gewerkt aan een algemene hervorming van de gemeentelijke structuur, de gezondheidszorg en de maatschappelijke dienstverlening. Dit zijn stappen in de goede richting, maar zij moeten verder worden ontwikkeld voordat ze kunnen worden beoordeeld. Voor 2017 is een hervorming van het pensioenstelsel gepland.

Groei en concurrentievermogen: Finland loopt voorop op het gebied van innovatie en geeft nog steeds meer uit aan onderzoek en ontwikkeling dan alle andere EU landen. De concurrentiepositie van Finland wordt echter bedreigd door een aantal problemen, zoals een gestaag teruglopend exportmarktaandeel in de afgelopen jaren. Het is van doorslaggevend belang dat in het Finse onderzoek- en innovatiesysteem de investeringen in onderzoek en ontwikkeling efficiënt worden omgezet in nieuwe producten en diensten. De regering probeert onder andere met tijdelijke belastingvoordelen onderzoek en ontwikkeling te stimuleren en met extra financiële middelen hervormingen en groei in de ICT-sector te steunen. Bovendien is zij voornemens onderzoeksinstellingen en de onderzoeksfinanciering grondig te hervormen. Er is een programma opgezet om concurrentie op de productmarkt te bevorderen. Met ingang van 2014 verlaagt Finland het vennootschapsbelastingtarief. Tevens zijn er voorstellen om de regeldruk te verminderen en het ondersteuningssysteem voor ondernemingen te hervormen. Of dit succes zal hebben, hangt af van de precieze invulling van de hervormingen, die nog niet bekend zijn gemaakt.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De Finse arbeidsmarkt werkt over het algemeen goed. Wat wel een probleem is, is de vergrijzing. Het arbeidsaanbod moet worden veiliggesteld voor de toekomst en de houdbaarheid van het pensioenstelsel en het stelsel voor langdurige zorg moet worden verbeterd. Vervroegde uittreding van werknemers wordt tegengegaan: de mogelijkheden om vervroegd met pensioen te gaan worden beperkt, hoewel dat in sommige nog wel kan, en er worden maatregelen genomen om de kwaliteit van het beroepsleven te verbeteren en zo mensen langer aan het werk te houden. In 2013 is de jongerengarantieregeling uitgebreid en is een tijdelijk programma ingevoerd dat jong volwassenen de mogelijkheid biedt kennis en vaardigheden op te doen. Tevens is een proefprogramma opgezet om de langdurige werkloosheid aan te pakken. De sociale partners hebben voor de komende drie jaar (2+1) een nieuwe kaderovereenkomst voor de lonen gesloten waarin een bescheiden loonstijging is afgesproken om het concurrentievermogen van de economie te verbeteren. De overeenkomst omvat ook een stappenplan voor een pensioenhervorming. Dit zijn concrete stappen in de goede richting, maar de effecten moeten nog blijken.

Zweden

Overheidsfinanciën: Zweden heeft een goede begrotingspositie, die in overeenstemming is met het stabiliteits- en groeipact, en gebruikt de beschikbare begrotingsruimte om groei en werkgelegenheid te ondersteunen. Zweden zal zijn plannen voor de middellange en lange termijn moeten verduidelijken, onder meer hoe en wanneer het de nationale doelstelling van een overschot van 1 % van het bbp denkt te bereiken en hoe het op langere termijn met de hoge uitgaven voor gezondheidszorg zal omgaan.

Financiële sector: De voorbije jaren zijn enkele maatregelen ten uitvoer gelegd die hebben bijgedragen tot de stabilisatie van de schuldenlast van de huishoudens, weliswaar op een hoog niveau (ongeveer 80 % van het bbp). De voorbije drie maanden lijken de schuldenlast en het krediet van de huishoudens echter opnieuw een opwaartse tendens te kennen. De recente maatregelen die door de financiële toezichthoudende autoriteit zijn ingevoerd, zijn welkom, maar moeten misschien nog worden opgedreven. Tot dusver zijn geen wijzigingen overwogen van de vastgoedbelasting op woningen of de fiscale aftrekbaarheid van betaalde hypotheekrente.

Door het beperkte woningaanbod en de onroerendgoedbelasting die schuld in de hand werkt, worden de huizenprijzen omhoog gedreven. Op de huurmarkt zijn enkele maatregelen genomen, maar het systeem voor de vaststelling van de huurprijzen moet verder worden hervormd. Eind 2013, begin 2014 zullen volgens plan verschillende wetten worden aangenomen om de bouwtijd te verbeteren en de concurrentie in de bouwsector te vergroten.

Groei en concurrentievermogen: Hoewel Zweden volgens de meeste O&O-indicatoren bij de top behoort, heeft het te kampen met een aantal uitdagingen die de concurrentiepositie van het land op middellange termijn zouden kunnen bedreigen, zoals de daling van de investeringen van ondernemingen in O&O en het feit dat innovatieve resultaten weinig worden gecommmercialiseerd. In respons op de landspecifieke aanbeveling van 2012 nam Zweden in oktober 2012 een nieuwe innovatiestrategie aan, die thans ten uitvoer wordt gelegd.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: De Zweedse arbeidsmarkt presteert over het algemeen goed maar sommige groepen vinden weinig aansluiting op de arbeidsmarkt, met name jongeren en mensen met een migrantenachtergrond. De regering neemt een aantal maatregelen, waaronder nieuwe voorstellen om het beroepsonderwijs- en -opleidingsstelsel verder te hervormen, de invoering van werkinstructieovereenkomsten en de voortgezette onderhandelingen over “banenpacten” waardoor werkgevers die jongeren aanwerven en hun voortgezet onderwijs aanbieden, minder bijdragen zouden moeten betalen. Dit zijn stappen in de goede richting, maar de concrete effecten vallen nog af te wachten. De in 2011 ingevoerde btw-verlaging voor restaurants was voorgesteld als een maatregel om de jeugdwerkloosheid te verminderen. Momenteel worden de effecten daarvan op de prijzen, de lonen en de werkgelegenheid in de sector geëvalueerd. In januari 2014 zouden de eerste resultaten van die evaluatie beschikbaar moeten zijn.

Verenigd Koninkrijk

Overheidsfinanciën: De strategie voor begrotingsconsolidatie wordt ten uitvoer gelegd en evolueert in de goede richting, maar het gemiddelde tempo is gaandeweg vertraagd. Het begrotingstekort neemt af en zal naar verwachting in 2015-2016 teruglopen tot 4,4 %. Daarentegen blijft de hoge en toenemende overheidsschuld zorgen baren, omdat die tussen 2009 en 2012 aanzienlijk is gestegen (in dat jaar bedroeg de schuld 88,8 %).

Financiële sector: Door de recente regeling “Funding for Lending” beginnen huishoudens en verenigingen betere toegang tot krediet te krijgen. De wet tot hervorming van het bankwezen treedt begin 2014 in werking. Hoewel de kredietstroom naar de economie verbetert, zijn het vooral de grote ondernemingen en de vastgoedsector die daarvan profiteren. De kmo's hebben het nog altijd moeilijk om toegang te krijgen tot bancair krediet. Er zijn echter tekenen die erop wijzen dat de beschikbaarheid van niet-bancair krediet verbeterd is. Door de oprichting van een “Business Bank” met overheidssteun in 2014 zouden de kmo's gemakkelijker toegang moeten krijgen tot financiering.

De huizenmarkt is in alle regio's gestegen, weliswaar met grote regionale verschillen, maar er zijn blijvende tekorten in het woningaanbod. Door de maatregelen om de vraag naar woningen op te drijven, met name de regeling “Help to Buy”, bestaat het risico van een zeepbel in de prijzen van activa, waardoor de huishoudens zich niet langer een woning kunnen permitteren en hun schuldenlast groter wordt. Er is geen hervorming van de vastgoedbelasting ten uitvoer gelegd of gepland en er zijn geen maatregelen genomen om de btw-grondslag te verbreden.

Groei en concurrentievermogen: Er is een brede consensus dat het economisch herstel zich doorzet en zowel de concrete productiegegevens als de toekomstgerichte enquête-indicatoren wijzen op sterke verbeteringen. De netto-uitvoer begint positief aan groei bij te dragen, maar dit was toe te schrijven aan een grote daling van de invoer en niet aan een heropleving van de uitvoer. De “act” inzake groei en infrastructuur van 2013, die in Engeland en Wales van toepassing is, werd in april 2013 wet. De regering kondigde het pakket “Investing in Britain's future” aan, waarin de klijntlijnen zijn uitgezet van de investeringen van de overheid in infrastructuur van meer dan 100 miljard GBP tot 2020 en van de beleidshervormingen om nieuwe investeringen van de particuliere sector in het opwekken van energie te stimuleren, en is toegelicht hoe de garantieregeling om de financiering van grote projecten aan te moedigen, verder zal worden ingevoerd en uitgebreid. Het is te vroeg voor een beoordeling, maar wat energiecapaciteit betreft, lijken de ingevoerde maatregelen niet voldoende zekerheid te bieden na 2020.

Werkgelegenheids- en sociaal beleid: Sinds het begin van de crisis heeft de arbeidsmarkt zich redelijk veerkrachtig getoond en de arbeidsparticipatie is hoog, namelijk 71,7 %. Er blijft echter reden tot bezorgdheid bestaan, voornamelijk over de jeugdwerkloosheid en het percentage jongeren die geen baan hebben en geen onderwijs genieten of opleiding volgen. Veel mensen, vooral jonge werknemers, hebben een onzekere deeltijdse of tijdelijke baan. Voorts heeft het Verenigd Koninkrijk te veel laaggeschoolde werknemers en een tekort aan werknemers met hoge beroeps- en technische vaardigheden. De programma's van de regering om deze problemen aan te pakken, met name het “Work Programme” en het “Youth Contract”, hebben de vastgelegde doelstellingen niet gehaald. Het Verenigd Koninkrijk heeft

ook te kampen met een ruimer productiviteitsprobleem: uit recente officiële gegevens blijkt dat het terrein verliest ten opzichte van de G7-concurrenten (met een productie per gewerkt uur die in 2012 16 % onder het G7-gemiddelde ligt en nog altijd 2 % onder het in 2007 bereikte niveau). Het armoederisico- en sociale-uitsluitingsrisicopercentage voor eenoudergezinnen in het Verenigd Koninkrijk behoort tot de hoogste in de EU28. Er zijn maatregelen genomen om de beschikbaarheid en de betaalbaarheid van kinderopvang te verbeteren, maar de hervorming van de welzijnssector, het initiatief “Universal Credit”, verloopt niet zonder problemen.

Eurozone

De economische situatie in de eurozone blijft problematisch vanwege de onevenwichtigheden die in de jaren 2000 zijn opgebouwd, de versnippering van de financiële markt en de blijvende politieke onzekerheid over de voltooiing van de economische en monetaire unie. Om duurzame groei en investeringskansen te creëren, zijn verdere hervormingen nodig om de aanpassingscapaciteit en het concurrentievermogen van de lidstaten van de eurozone te verbeteren.

Omdat de globale beleidsmix samenhangend moet zijn en de hervormingen moeten worden gevolgd en gecoördineerd, besprak de eurogroep van september de economische situatie en de gevolgen daarvan voor de eurozone en de landspecifieke aanbevelingen van de lidstaten. In de eurogroep zijn in september en oktober specifieke beleidsterreinen zoals de bankenunie en de situatie in bepaalde lidstaten van de eurozone besproken. Niettemin moet de coördinatie van het economisch beleid in de eurozone verder worden versterkt, met name door meer inzet en eigen verantwoordelijkheid voor en tenuitvoerlegging van de economische hervormingen.

Wat het begrotingsbeleid betreft, hebben alle lidstaten van de eurozone hun ontwerpbegrotingsplannen ingediend: dit is een belangrijke mijlpaal op de weg naar meer coördinatie van het begrotingsbeleid van de lidstaten. De indrukwekkende consolidatie van de voorbije drie jaar moet worden voortgezet, gaandeweg tegen een lager tempo. Dit is het resultaat van de consolidatie die op het niveau van de eurozone is doorgevoerd, die nodig was gelet op de risico voor de houdbaarheid van de schuld, en staat een geleidelijke correctie van buitensporige tekorten niet in de weg. Het consolidatietempo is in de verschillende lidstaten op de begrotingsruimte afgestemd en is voldoende gedifferentieerd. Omdat er minder aanpassingen moeten worden doorgevoerd, zal voorts het effect op de groei op korte termijn verminderen en ontstaan er meer mogelijkheden voor groeibevorderende consolidatie. Op dit gebied zijn verdere verbeteringen mogelijk: de samenstelling van de belasting berust bijvoorbeeld niet genoeg op een verbreding van de grondslag en minder versturende belastingheffing, en de bezuinigingen zijn teveel toegespitst op groeibevorderende uitgaven zoals investeringen. De lidstaten wordt gevraagd de klemtoon meer te leggen op een groeibevorderend begrotingsbeleid dat verankerd is in een begrotingskader op middellange termijn. Hoewel de geloofwaardigheid van de begrotingsstrategieën op middellange termijn in de meeste lidstaten van de eurozone al erg verbeterd is, kan een volledige en tijdige omzetting van het Verdrag inzake stabiliteit, coördinatie en bestuur en de richtlijn inzake begrotingskaders tegen eind 2013 voor nog meer vooruitgang zorgen. Om de houdbaarheid van de schuld verder te versterken, wordt de lidstaten voorts gevraagd om hun begrotingsstrategieën aan te vullen met structurele hervormingen die het economische groeipotentieel versterken.

Met betrekking tot de versnippering van de financiële markt hebben de Commissie en de EIB voorstellen gedaan voor de tenuitvoerlegging van maatregelen om de economie te financieren. Om het volume van nieuwe leningen aan kmo's in de hele EU te vergroten, werd er met name voorgesteld om de gezamenlijke risicodelende financiële instrumenten tussen de Commissie en de Europese Investeringsbank (EIB) uit te breiden, omdat die als hefboom kunnen dienen om investeringen van de particuliere sector en de kapitaalmarkten in kmo's aan te trekken. Die voorstellen zouden nu zo snel mogelijk ten uitvoer moeten worden gelegd met de

deelneming van zoveel mogelijk lidstaten om kritieke massa te bereiken. Voorts zou op langere termijn de intermediatie van de banken in de EU aan belang moeten verliezen. De ECB heeft ook de details bekendgemaakt van de uitgebreide beoordeling van banken die in november van start gaat en twaalf maanden zal duren en de EBA heeft technische normen opgesteld voor niet-presterende leningen en tolerantie voor leningen. Daarnaast startte de eurogroep zijn besprekingen over geloofwaardige budgettaire vangnetten. Ten slotte is er met het akkoord over het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme, de aan de gang zijnde besprekingen over de richtlijn bankherstel en -afwikkeling en de depositogarantierichtlijn tussen de Raad, het Parlement en de Commissie en de besprekingen over het gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme verdere vooruitgang op de weg naar een bankenunie. De voltooiing van de bankenunie is dringend en vereist niet alleen een gemeenschappelijk toezichtsmechanisme maar ook een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme. In die context is het van wezenlijk belang dat de richtlijn bankherstel en -afwikkeling en de depositogarantierichtlijn tegen het eind van het jaar worden aangenomen en dat het gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme voor het einde van de huidige legislatuur wordt aangenomen.

Op het gebied van structurele hervormingen lopen de resultaten sterk uiteen. De eurozone laat de klassieke dichotomie tussen centrum en periferie, die de ontwikkelingen in de eurocrisis tot dusver heeft gekenmerkt, achter zich. De programmalanden hebben een indrukwekkende hervormingsagenda uitgevoerd maar moeten hun hervormingstempo aanhouden omdat de economische basiswaarden nog niet verbeterd zijn. Uit de voortgangsverslagen van de Commissie over Spanje en Slovenië, die met buitensporige onevenwichtigheden te kampen hebben, blijkt dat die lidstaten na de vaststelling van de buitensporige onevenwichtigheden hun beleidsmaatregelen hebben opgedreven, maar dat er nog belangrijke maatregelen moeten worden genomen om die onevenwichtigheden te corrigeren. Onevenwichtigheden, of het nu gaat om tekorten of overschotten, moeten ook in andere landen worden aangepakt om de economische basiswaarden te verbeteren en het groeipotentieel te versterken. De ontwikkeling van het concurrentievermogen in grote lidstaten zoals Frankrijk en Italië heeft directere effecten op de eurozone, waardoor die lidstaten een grotere verantwoordelijkheid hebben voor de tenuitvoerlegging van structurele hervormingen die de vooruitzichten van de eurozone in haar geheel verbeteren.

Ten slotte heeft de Commissie in verband met de werkgelegenheid en de sociale situatie in de eurozone een mededeling over de sociale dimensie van de EMU aangenomen. Voorts vereist de stabiliteit van de EMU ambitieuze maatregelen van de lidstaten om ervoor te zorgen dat de arbeidsmarkten goed werken en langdurige werkloosheid bij kwetsbare groepen wordt voorkomen. In dit verband is het van wezenlijk belang dat de EU-lidstaten nog meer doen om ervoor te zorgen dat het Jeugdwerkloosheidsinitiatief en de Jeugdgarantie tegen januari 2014 in werking treden.

Concluderend blijkt uit het overzicht van de vooruitgang met de landspecifieke aanbevelingen van de eurozone dat actie wordt ondernomen om de huidige economische problemen te overwinnen. De hervormingsagenda is echter nog niet afgerond en om verder herstel te bewerkstelligen, moeten de lidstaten collectief verantwoordelijkheid nemen en op het niveau van de lidstaten en de eurozone de hervormingen doorvoeren die nodig zijn om de EMU goed te doen werken en de levensomstandigheden van de burgers blijvend te verbeteren.